Selvitys sekajätteen kuljetusjärjestelmästä

Hailuoto, Ii, Kempele, Lumijoki ja Oulu

Oulun seudullinen jätehuoltoviranomainen
Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki

19.11.2026

YHDYSKUNTA- JA YMPÄRISTÖPALVELUT

OULU

Selvitys sekajätteen kuljetusjärjestelmästä 1
1. Johdanto 3
2. Selvityksen lähtökohdat 4
2.1. Lainsäädäntö 4
2.2. Kuljetusjärjestelmät 5
2.3. Käytetty aineisto 6
3. Nykytilanne 7
3.1. Kotitalouksien jätehuollon järjestäminen 7
3.2. Alueen kuvaus 9
3.3. Sekajätteen kuljetussopimukset 10
3.4. Sekajätteen tyhjennysvälit 15
3.5. Sekajätteen kuljetusyritykset ja sopimukset 16
3.6. Yhteenveto nykytilasta 19
4. Kuljetuspalveluiden saatavuus, luotettavuus, kohtuullisuus ja syrjimättömyys 20
4.1. Kuljetuspalveluiden saatavuus 20
4.2. Kuljetuspalveluiden luotettavuus 21
4.3. Kuljetuspalveluiden kohtuullisuus ja syrjimättömyys 22
4.4. Johtopäätös 24
5. Jätehuollon yleinen toimivuus ja alueellinen kehittäminen 24
5.1. Liittymisasteet 24
5.2. Jätehuoltomääräysten toteutuminen 25
5.3. Jätevirtojen seuranta 26
5.4. Jätteenkuljetuksen toimintavarmuus poikkeus- ja häiriötilanteissa 27
5.5. Alueellinen kehittäminen 28
5.6. Bio- ja pakkausjätteiden sekä sekajätteen kuljetusjärjestelmien yhteensovittaminen 31
5.7. Jätemaksujen ohjausvaikutus 32
5.8. Ympäristö- ja terveysvaikutukset 32
5.9. Johtopäätös 34
6. Kuljetusjärjestelmän vaikutukset 35
6.1. Vaikutukset kotitalouksiin 35
6.2. Vaikutukset yrityksiin 39
6.3. Vaikutukset viranomaisiin 43
6.4. Kokonaisarviointi kuljetusjärjestelmän vaikutuksista 46
7. Yhteenveto jätelain edellytysten täyttymisestä 48
8. Lähteet 51

Liitteet

Liite 1. Jätteenkuljetusyrityksille suunnatun kyselyn tulokset

Liite 2. Taloyhtiöille ja isännöitsijöille suunnatun kyselyn tulokset

Liite 3. Asukkaille suunnatun kyselyn tulokset

Liite 4. Kysely Kiertokaarelle

Liite 5. Kiertokaaren vastaus kyselyyn

Liite 6. Kyselylomake ympäristönsuojeluviranomaisille

Liite 7. Oulun seudun ympäristötoimen vastaus kyselyyn

Liite 8. Tarkastelualue kaupunki-maaseutu-luokituksen alueilla

Liite 9. Yritysvaikutusten arviointi, liikennevalomalli

1. Johdanto

Jätelain mukaan kunnan jätehuoltoviranomaisen on päätettävä asumisessa syntyvän sekajätteen kuljetusjärjestelmästä. Jätteenkuljetus voidaan järjestää joko kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena tai jätelain 37 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttyessä kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena.[1]

Tämän selvityksen tarkoituksena on tuottaa päätöksenteon tueksi tietoa kuljetuspalveluiden saatavuudesta, jätehuollon toimivuudesta sekä kuljetusjärjestelmän vaikutuksista kotitalouksiin, yrityksiin ja viranomaisiin. Selvityksessä tarkastellaan, täyttyvätkö jätelain 37 §:ssä säädetyt kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta koskevat edellytykset.

Selvitys koskee Hailuodon, Iin, Kempeleen ja Lumijoen kuntia sekä Oulun kaupunkia. Tarkastelun kohteena on kotitalouksien sekajätteen kuljetusjärjestelmä.

Tässä selvityksessä arvioidaan kunnan vastuulle kuuluvan sekajätteen kuljetusjärjestelmää, jonka vaikutuksia ei ole mahdollista tarkastella irrallaan muusta kotitalouksien jätehuollosta. Sekajätteen kuljetus, bio- ja pakkausjätteiden erilliskeräys sekä muut kotitalouksien jätehuoltopalvelut muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden, jonka kautta toteutetaan jätelainsäädännön tavoitteita.

Hailuodossa, Iissä, Kempeleessä, Lumijoella ja Oulussa jätelain mukaista lainvoimaista kuljetusjärjestelmäpäätöstä ei ole vielä tehty. Tällä hetkellä kunnissa on käytössä vanhan jätelain mukainen sopimusperusteinen jätteenkuljetus. Kuljetusjärjestelmäselvitys- ja päätös on tehty vuosina 2013 ja 2017.

Jätteenkuljetusjärjestelmästä päätöksen tekee kunnan jätehuoltoviranomainen. Hailuodon, Iin, Kempeleen, Lumijoen, Oulun ja Pudasjärven yhteinen jätehuoltoviranomainen on Oulun kaupungin yhdyskuntalautakunnan alainen seudullinen jätehuoltojaosto.

[1] Jätelaki (646/2011), 36–37 §

2. Selvityksen lähtökohdat

2.1. Lainsäädäntö

Jätelain tavoitteena on

- edistää kiertotaloutta ja luonnonvarojen käytön kestävyyttä
- vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta
- ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle
- varmistaa toimiva jätehuolto
- ehkäistä roskaantumista. [2]

Jätelain perusoletuksena on, että jätteenkuljetus järjestetään kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena.[3] Laissa on kuitenkin säilytetty mahdollisuus järjestää jätteenkuljetus kiinteistön haltijan järjestämänä, jos kaikki jätelaissa (37 §) määritellyt edellytykset täyttyvät. Kaikkien edellytysten on täytyttävä samanaikaisesti.

Jätteenkuljetus voidaan järjestää kiinteistön haltijan järjestämänä vain, jos kaikki seuraavat jätelaissa säädetyt edellytykset täyttyvät samanaikaisesti:

Edellytys 1	Alueella on tarjolla yksityisiä jätteenkuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.
Edellytys 2	Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.
Edellytys 3	Kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetusjärjestelmän vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Kunnan järjestämä jätteenkuljetus täyttää jätelakiin perustuen jätehuollon järjestämiselle asetetut vaatimukset. Jätelain mukaan kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen voidaan siirtyä, vaikka kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen edellytysten arvioitaisiin täyttyvän.

Tarkastelualueella on voimassa alueen yhteiset jätehuoltomääräykset.[4]

[2] Jätelaki 646/2011, 1 §
[3] Jätelaki (646/2011), 36 §
[4] Oulun seudullinen jätehuoltojaosto, 15.9.2022

2.2. Kuljetusjärjestelmät

Kuva 1. Kuljetusjärjestelmät havainnollistettuna.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kiinteistö valitsee jätteenkuljetusyrityksen ja tekee sopimuksen suoraan yrityksen kanssa.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kunnallinen jäteyhtiö kilpailuttaa jäteastioiden tyhjennykset, ja jätteenkuljetusyritykset hoitavat jäteastioiden tyhjennykset. Kiinteistön haltija tekee sopimuksen kunnan jäteyhtiön kanssa, eikä erillistä sopimusta jätteenkuljetusyrityksen kanssa tarvita.

Molemmissa järjestelmissä jäte päätyy kunnan järjestämään jätteen vastaanottopaikkaan.

Tällä hetkellä alueen sekajätteen kuljetuksissa on käytössä vanhan jätelain mukainen sopimusperusteinen jätteenkuljetus. Järjestelmä vastaa pääpiirteissään nykyistä kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta. Jätelain muutosten myötä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen edellytykset ovat tiukemmat kuin ns. sopimusperusteisen jätteenkuljetuksen. Sopimusperusteisesta jätteenkuljetuksesta ei voi siirtyä suoraan kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen.

Jätelain muutoksen myötä asumisessa syntyvän biojätteen sekä pakkausjätteiden (lasi-, metalli-, kartonki- ja muovipakkaukset) kuljetukset siirtyivät kunnan järjestämisvastuulle koko Suomessa

vuonna 2023. Bio- ja pakkausjätteiden kuljetusjärjestelmä perustuu suoraan jätelakiin, eikä sitä voida muuttaa kunnan tekemällä kuljetusjärjestelmäpäätöksellä.

2.3. Käytetty aineisto

Selvitykseen koottiin tietoa useista eri lähteistä. Selvityksen tavoitteena on muodostaa mahdollisimman kattava kokonaiskuva sekajätteen kuljetuspalveluiden saatavuudesta, jätehuollon toimivuudesta ja kehittämismahdollisuuksista sekä kuljetusjärjestelmän vaikutuksista eri toimijoihin. Lähtökohtana on korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä esiin nostetut aiemman kuljetusjärjestelmäselvityksen puutteet.[5]

Selvitystä varten toteutettiin useita kyselyitä eri sidosryhmille. Kyselyiden tavoitteena oli kerätä tietoa sekajätteen kuljetuspalveluiden toimivuudesta, saatavuudesta sekä kuljetusjärjestelmän vaikutuksista eri toimijoiden näkökulmasta.

Kyselyitä toteutettiin seuraaville tahoille:

- jätteenkuljetusyritykset (liite 1),
- taloyhtiöt ja isännöitsijät (liite 2),
- asukkaat (liite 3),
- Kiertokaari Oy (liitteet 4 ja 5),
- ympäristönsuojeluviranomaiset (liitteet 6 ja 7),
    - Iin kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ei vastannut kyselyyn.

Alueella toimivilta sekajätteen kuljetusyrityksiltä pyydettiin lisäksi tiedot tyhjennyspistekohtaisista hinnoista. Hintatiedot saatiin vain osalta yrityksistä.

Selvityksessä hyödynnettiin lisäksi seuraavia tietolähteitä:

- Oulun kaupungin asianhallintajärjestelmä,
- jätehuoltoviranomaisen jätteenkuljetusrekisteri, jäteasetuksen mukaiset kuljetustiedot,
- Digi- ja väestötietoviraston väestötietorekisteri,
- Digi- ja väestöviraston kiinteistö ja rakennustietorekisteri,
- Suomen ympäristökeskuksen kaupunki-maaseutuluokitus (liite 8).

[5] KHO:2016:19

3. Nykytilanne

3.1. Kotitalouksien jätehuollon järjestäminen

Liittyminen jätehuoltoon

Asumisessa syntyvän jätteen jätehuollon järjestämisvastuu kuuluu kunnalle. Kunnan on järjestettävä asumisessa syntyvien jätteiden keräys, kuljetus ja käsittely jätelainsäädännön mukaisesti. Kiinteistön haltijan on puolestaan luovutettava kunnan vastuulle kuuluva jäte kunnan järjestämään jätehuoltoon, minkä vuoksi kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen liittyminen on lähtökohtaisesti pakollista. [6]

Käytännössä liittymisvelvollisuus tarkoittaa, että kiinteistöllä on oltava käytössään sekajätteen keräys joko omalla jäteastialla tai jätehuoltomääräysten mukaisella yhteisastialla.

Jäteastioiden tyhjennykset voidaan keskeyttää määräaikaisesti esimerkiksi kiinteistön käyttämättömyyden tai asukkaiden poissaolon vuoksi. Yli kuuden kuukauden keskeytys edellyttää jätehuoltoviranomaisen päätöstä.[7]

Lajitteluvelvoitteet

Taajama-alueella sijaitsevilla kiinteistöillä biojäte on lajiteltava erilleen sekajätteestä.[8] Biojäte voidaan kerätä erilliseen biojäteastiaan tai kompostoida kiinteistöllä asianmukaisessa kompostorissa. Taajama-alueet määritellään Suomen ympäristökeskuksen tuottaman taajama-aineiston perusteella.[9] Taajama-alueiden ulkopuolella biojätteen erilliskeräys on vapaaehtoista.

Jätehuoltomääräysten mukaan vähintään neljän asuinhuoneiston kiinteistöillä on järjestettävä sekajätteen lisäksi biojätteen, lasipakkausten, muovipakkausten, metallipakkausten ja pienmetallin sekä kartonki- ja paperipakkausten erilliskeräys.[8]

Vapaa-ajan asuntoja koskevat samat lajitteluvelvoitteet kuin vastaavan kokoisia vakituisen asumisen kiinteistöjä.

Jätelainsäädäntöön on odotettavissa muutoksia lähivuosina. Ympäristöministeriössä valmistellaan jätelain muuttamista kiertotalouslaiksi, ja erilliskeräysvelvoitteiden tarkistamista. Valmistelussa arvioidaan biojätteen erilliskeräysvelvoitteen laajentamista sekä pakkausjätteiden erilliskeräyksen ulottamista nykyistä laajemmin myös pientaloihin ja muihin 1–4 huoneiston asuinkiinteistöihin. Vaihtoehtoisesti pakkausjätteiden osalta tarkastellaan velvoitteen laajentamista vain muovipakkausjätteeseen. Mikäli valmistelussa tarkasteltavat muutokset toteutuvat, nykyistä useammat kiinteistöt tulevat erilliskeräysvelvoitteiden piiriin, ja erityisesti pientalojen velvollisuudet lajittelun ja erilliskeräyksen osalta kasvavat nykyisestä. [10]

[6] Jätelaki 646/2011, 32 §, 35 §, 40 §, 41 §
[7] Oulun seudun jätehuoltomääräykset 2023, 18 §
[8] Jäteasetus 978/2012, 17 §; Oulun seudun jätehuoltomääräykset 2023, 15 §
[9] Maanmittauslaitos: Suomen virallinen taajamarajaus kartalla.
[10] Ympäristöministeriö 2025: Kiertotalouslakityöryhmän mietintö

Jäteastioiden tyhjennysvälit

Jätelain mukaan kiinteistöllä on oltava käytössään säännöllinen jätehuoltopalvelu ja jäteastiat on tyhjennettävä jätehuoltomääräysten mukaisesti. [11]

Jätehuoltomääräysten mukaan sekajäteastian tyhjennysten tulee tapahtua säännöllisesti. [12]
Jäteasetuksen mukaan jäteastia on tyhjennettävä riittävän usein siten, ettei jätteestä aiheudu roskaantumista, hajua tai muuta hygieenistä haittaa.[13]
Jätehuoltomääräyksissä on määritelty sekajäteastioiden pisimmät sallitut tyhjennysvälit:

- jos sekajäte sisältää biojätettä, tyhjennysväli on kesällä (1.5.–31.8.) enintään 2 viikkoa ja talvella (1.9.–30.4.) enintään 4 viikkoa,
- jos biojäte kerätään erikseen tai kompostoidaan kiinteistöllä, sekajäteastian tyhjennysväli on enintään 12 viikkoa ympäri vuoden.[14]

Jätehuoltomääräyksissä määrättyä tyhjennysväliä voidaan yksittäistapauksessa pidentää jätehuoltoviranomaisen päätöksellä. Jätehuoltoviranomainen teki vuosina 2024–2025 yhteensä 65 poikkeamispäätöstä sekajäteastian tyhjennysvälin pidentämiseksi.[14]

Pelkästään tarvittaessa tai erillisestä pyynnöstä tapahtuvaa jäteastian tyhjentämistä ei voida pitää jätehuoltomääräysten edellyttämänä säännöllisenä jätteenkuljetuksena.

Käytössä olevat kuljetusjärjestelmät

Tällä hetkellä Hailuodossa, Iissä, Kempeleessä, Lumijoella ja Oulussa sekajätteen kuljetukset perustuvat vanhan jätelain mukaiseen sopimusperusteiseen jätteenkuljetukseen. Käytännössä kiinteistön haltija valitsee jätteenkuljetusyrityksen ja tekee kuljetussopimuksen suoraan yrityksen kanssa.

Biojätteen sekä pakkausjätteiden (lasi-, metalli-, kartonki- ja muovipakkaukset) kuljetukset järjestetään kunnan kilpailuttamana jätteenkuljetuksena. Kuljetusten kilpailuttamisesta ja järjestämisestä vastaa kuntien omistama jäteyhtiö Kiertokaari Oy. Kiertokaaren omistajakunnat ovat siirtäneet Kiertokaarelle jätehuollon operatiivisen toiminnan. Kiertokaari kilpailuttaa keskitetysti kuljetukset, reitittää ajoreitit alueellisesti ja hoitaa asiakaspalvelun, laskutuksen ja jätteen vastaanoton sekä sen käsittelyn.

Tarkastelualueella on käytössä kaksi rinnakkaista kuljetusjärjestelmää. Sekajätteen kuljetukset perustuvat kiinteistön haltijan ja kuljetusyrityksen väliseen sopimukseen, kun taas bio- ja pakkausjätteiden kuljetukset järjestetään kunnan kilpailuttamana kuljetuksena.

[11] Jätelaki 646/2011, 41 §
[12] Oulun seudun jätehuoltomääräykset 2023, 17 §
[13] Jäteasetus 978/2012, 10 §
[14] Jätehuoltoviranomaisen asianhallintajärjestelmä

3.2. Alueen kuvaus

Oikeuskäytännön mukaan kuljetusjärjestelmäselvityksessä tulee kuvata päätöksen kohteena olevia alueita riittävän yksityiskohtaisesti sekä huomioida jätteenkuljetuksen kannalta olennaiset alueelliset erityispiirteet, kuten asutuksen määrä ja sijoittuminen, kuljetusetäisyydet sekä kuljetusolosuhteet.

Samankaltaiset alueet voidaan tarkastelussa yhdistää, mutta kuljetusolojen kannalta erityyppisiä alueita, kuten esimerkiksi keskustaajamaa, hyvin harvaan asuttuja alueita ja saaristoalueita, on yleensä tarkasteltava erikseen.[15]

Väestö ja aluerakenne

Väestön ja aluerakenteen tarkastelu pohjautuu väestötietojärjestelmän asukastietoihin ja Maanmittauslaitoksen tuottamiin pinta-alatietoihin.

	Maapinta-ala km²	**Väkiluku 2025**	**Väkiluku kaupunkialueilla 2025**	**Väkiluku maaseutualueilla 2025**
Hailuoto	205,61	912	-	912
Ii	1615,75	9 755	147 *	9 608
Kempele	110,14	19 702	19 594	108
Lumijoki	214,14	2 018	-	2 018
Oulu	2972,39	217 469	211 100	6 389

Taulukko 1. Tarkastelualueen kuntien väestötiedot ja pinta-alatiedot. [16] **Ii: kaupungin kehysalue.*

Tarkastelun perusteella alueella on sekä tiiviisti rakennettuja kaupunkialueita että harvaan asuttuja maaseutualueita. Väestö keskittyy selvästi Oulun ja Kempeleen kaupunkialueille, jotka muodostavat yhtenäisen taajama-alueen. Tämä vaikuttaa muun muassa biojätteen erilliskeräysvelvollisuuden laajuuteen ja jätteenkuljetuksen järjestämiseen. Oulun ja Kempeleen asumisen kiinteistöt ovat käytännössä lähes kokonaan biojätteen erilliskeräysvelvoitteen piirissä.

Iissä, Hailuodossa ja Lumijoella väestö sijoittuu pääosin maaseutualueille. Tilastolliset taajama-alueet ovat näissä kunnissa pieniä, ja kaupunki-maaseutuluokituksessa ne luokitellaan maaseutualueiksi. Kuntakeskusten taajamissa biojätteen erilliskeräys on kuitenkin pakollista.

Alueiden erilaiset asutus- ja yhdyskuntarakenteet vaikuttavat muun muassa asiakastiheyteen, kuljetusmatkoihin ja jätteenkuljetusten järjestämisen edellytyksiin.

Rakennuskanta

Asuinrakennusten tarkastelu pohjautuu väestötietojärjestelmän rakennus- ja huoneistotietoihin.[17] Tarkasteluun otettiin mukaan ne omakotitalot, kahden asunnon talot, muut erilliset pientalot, rivi- ja

[15] KHO:2016:19; KHO:2018:34
[16] Väestötiedot: Tilastokeskus 2026, Väestö asuinpaikan kaupunki-maaseutu-luokituksen mukaan
Pinta-alatiedot: Maanmittauslaitos 1.1.2025, Pinta-alat kunnittain
[17] Digi- ja väestövirasto, 2025

luhtitalot, kerrostalot sekä vapaa-ajan asunnot, joita käytetään vakituiseen asumiseen, loma-asumiseen tai muuhun tilapäiseen asumiseen.

Tyhjillään olevia, purettuja, tuhoutuneita, ränsistyneitä rakennuksia ei otettu mukaan laskentaan. Nämä käyttämättömät rakennukset lisäisivät rakennusten kokonaismäärä, vaikka niillä ei ole suoraa velvollisuutta jätehuollon järjestämiseen.

	Pientalot	**Pari-, rivi- ja ketjutalot**	**Asuinkerrostalot**	**Vapaa-ajan asunnot**	**Yhteensä**
Hailuoto	601	27	0	577	1 203
Ii	2 020	230	4	1 460	3 714
Kempele	3 888	940	45	30	4 903
Lumijoki	777	58	0	234	1 069
Oulu	29 998	6 902	2 267	4 391	43 558

Taulukko 2. Kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvat vakituiseen, tilapäiseen tai vapaa-ajan asumiseen käytettävät rakennukset rakennustyypeittäin.[18]

Rakennuskanta koostuu pääosin pientaloista. Kerrostaloasuminen keskittyy Ouluun, jossa sijaitsee lähes kaikki tarkastelualueen asuinkerrostalot. Kempele erottuu muista kehyskunnista suhteellisen suurena rivi- ja kerrostalovaltaisena kuntana. Vapaa-ajan asuntojen osuus rakennuskannasta on suurin Hailuodossa ja Iissä.

Kuntien rakennuskanta ja asutusrakenne poikkeavat toisistaan merkittävästi. Oulussa ja Kempeleessä yhdyskuntarakenne on tiiviimpi, kun taas Hailuodossa, Iissä ja Lumijoella asutus on hajanaisemmin sijoittunutta ja vapaa-ajan asumisen osuus suurempi.

Rakennuskannan ja asutusrakenteen erot vaikuttavat muun muassa asiakastiheyteen, keräysreittien muodostumiseen ja kuljetusmatkoihin. Tämän vuoksi jätehuollon järjestämisen edellytyksiä ja kehittämistarpeita on arvioitava sekä tiiviin kaupunkirakenteen että harvemmin asuttujen alueiden näkökulmasta.

3.3. Sekajätteen kuljetussopimukset

Tiedot sekajätteen kuljetussopimuksista on koottu jätteenkuljetusyritysten jäterekisteriin ilmoittamista vuoden 2025 tyhjennystiedoista. Asiakastiedot on ilmoitettu katuosoitteittain, ja niitä on tarkasteltu postinumeroalueittain.

Kuljetusyritysten toimittamissa tiedoissa sama kiinteistö saattoi esiintyä useampaan kertaan esimerkiksi yksittäisten palvelutapahtumien tai jätehuoltoyrityksen vaihtumisen vuoksi. Aineisto käsiteltiin siten, että kukin sekajätteen kuljetussopimuksen piirissä oleva kiinteistö huomioitiin laskennassa vain kerran. Näin liittymisasteiden laskenta perustuu yksilöllisten kiinteistöjen määrään eikä rekisteriin kirjattujen tapahtumien määrään.

[18] Digi- ja väestövirasto, 2025

Tarkastelussa ovat mukana sekä vakituiseen asumiseen että vapaa-ajan asumiseen käytettävät rakennukset. Liittymisaste on laskettu vertaamalla voimassa olevien sekajätteen kuljetussopimusten määrää kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluviin asumisen rakennuksiin.

Tarkastelussa on hyödynnetty kaupunki-maaseutuluokitusta, jonka avulla voidaan tunnistaa luonteeltaan erilaisia alueita sisemmistä kaupunkialueista harvaan asuttuihin maaseutualueisiin. Tässä selvityksessä kaupunki-maaseutuluokituksen alueita on yhdistetty postinumeroalueisiin jätteenkuljetuspalveluiden saatavuuden, liittymisasteen ja kuljetusolojen alueellisten erojen tarkastelemiseksi.[19] Kaupunki-maaseutuluokitus on esitetty kartalla liitteessä 8.

	Postinumerot	***Kiinteistöt***	***Sopimukset***	***Liittymis-prosentti***
Hailuoto		***1 203***	***409***	***34 %***
harvaan asuttu maaseutu	*90480*	*1 203*		
Ii		***3 714***	***2 879***	***78 %***
Kaupungin kehysalue/kaupungin läheinen maaseutu	*91100, 901110*	*2 269*	*2 233*	*98 %*
Kaupungin läheinen maaseutu/harvaan asuttu maaseutu	*91140, 91210*	*533*	*236*	*44 %*
Harvaan asuttu maaseutu	*91150, 95100, 95110, 95130, 95160*	*912*	*410*	*49 %*
Kempele		***4 903***	***4 130***	***84 %***
Kaupungin kehysalue/ulompi kaupunkialue	*90440, 90450, 90310*	*4 903*	*4 130*	
Lumijoki		***1 064***	***561***	***53 %***
Kaupungin läheinen maaseutu	*91980*	*1044*	*543*	*52 %*
Ydinmaaseutu	*92330*	*20*	*18*	*90 %*
Oulu		***43 558***	***30 859***	***71 %***
Sisempi kaupunkialue	*90100, 90120, 90130, 90140, 90220, 90560, 90500, 90530*	*2 805*	*2 258*	*81 %*
Sisempi kaupunkialue/ulompi kaupunkialue	*90150, 90230, 90250, 90400 90520, 90570 90590, 90650, 90550, 90510*	*6 808*	*5 098*	*75 %*
Ulompi kaupunkialue	*90240, 90410, 90420, 90580, 90800, 90600*	*7 788*	*6 222*	*80 %*

[19] Suomen ympäristökeskus (SYKE): Kaupunki-maaseutuluokitus.

Ulompi kaupunkialue/kaupungin kehysalue	*90540, 90620, 90630, 90810, 90820, 90670*	*8 785*	*6 247*	*71 %*
Kaupungin kehysalue	*90310, 90460, 90470, 90830, 90850, 90940*	*8 700*	*6 224*	*72 %*
Kaupungin kehysalue/kaupungin läheinen maaseutu	*90660, 90840, 90860, 90900, 90910*	*5 092*	*3 163*	*62 %*
Kaupungin läheinen maaseutu/harvaan asuttu maaseutu	*91300, 91310*	*2 336*	*1 016*	*44 %*
Harvaan asuttu maaseutu	*91200, 91240, 91260, 91210*	*1 214*	*631*	*49 %*
Osoitteita, joita ei voitu kohdistaa		*30*		

Taulukko 3. Kiinteistöjen määrä, jätehuoltosopimukset ja liittymisprosentit kunnittain.

Tarkastelun perusteella sekajätteen kuljetussopimusten kattavuudessa on merkittäviä kuntakohtaisia ja alueellisia eroja. Kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen liittyminen on selvästi yleisempää kaupunkialueilla kuin maaseutualueilla. Kaupunkimaisilla alueilla liittymisasteet ovat pääosin 71–81 prosenttia, kun taas maaseutuvaltaisilla alueilla ne vaihtelevat 44–62 prosentin välillä.
Oulussa alueelliset erot ovat tarkasteltavista kunnista suurimmat, mikä korostaa tarvetta tarkastella jätteenkuljetusjärjestelmän toimivuutta myös kunnan sisäisten alueiden näkökulmasta.

Hailuoto

Hailuoto kuuluu kokonaisuudessaan maaseutu-kaupunkiluokituksessa harvaan asuttuun maaseutuun. Kunnan erityispiirteenä on sijainti saaressa. Kunnan saavutettavuus on parantunut kiinteän maantieyhteyden valmistuttua, mikä lyhentää kuljetusaikoja verrattuna aiempaan lauttayhteyteen.

Hailuodossa sekajätteen kuljetussopimus oli tarkasteluhetkellä 409 kiinteistöllä, mikä vastaa 34 prosentin liittymisastetta. Liittymisasteen perusteella merkittävällä osalla asumiseen käytettävistä kiinteistöistä ei ole jäterekisterissä voimassa olevaa sekajätteen kuljetussopimusta.

Hailuodon asutus on hajautunut laajalle alueelle. Osa kiinteistöistä sijaitsee pitkien yksityis- ja sivuteiden varrella, jotka voivat olla haastavia raskaalle liikenteelle. Tämä pidentää kuljetusmatkoja ja vaikeuttaa kiinteistökohtaisen jätehuollon järjestämistä verrattuna tiiviisti rakennettuihin taajama-alueisiin.

Ii

Ii kuuluu kaupunki-maaseutuluokituksessa useaan eri aluetyyppiin, jotka ulottuvat kaupungin kehysalueesta harvaan asuttuihin maaseutualueisiin. Tämä näkyy myös sekajätteen kuljetussopimusten kattavuudessa.

Iissä sekajätteen kuljetussopimus oli tarkasteluhetkellä 2 879 kiinteistöllä, mikä vastaa 78 prosentin liittymisastetta. Kuntatasolla tarkasteltuna liittymisaste on melko korkea, mutta kunnan sisällä esiintyy huomattavia alueellisia eroja.

Iin keskustaajama kuuluu kaupungin kehysalueen ja kaupungin läheisen maaseudun luokkiin. Näillä alueilla sekajätteen kuljetukseen oli liittynyt 98 prosenttia tarkastelluista kiinteistöistä. Liittymisaste osoittaa, että kiinteistöittäinen jätteenkuljetus on alueella vakiintunut osaksi kiinteistöjen jätehuoltoa.

Sen sijaan kaupungin läheisen maaseudun ja harvaan asutun maaseudun alueilla liittymisaste jää selvästi matalammaksi. Olhavan ja Jakkukylän alueilla liittymisaste oli 44 prosenttia. Vastaavasti Kuivaniemen, Yli-Olhavan, Hyryojan ja Oijärven harvaan asutulla maaseutualueella liittymisaste oli 49 prosenttia.

Tarkastelun perusteella Iissä liittymisasteen erot selittyvät ennen kaikkea alueiden erilaisella asutusrakenteella ja käyttötarkoituksilla. Keskustaajamassa kiinteistöt ovat tiheämmin sijoittuneita ja jätteenkuljetus on helposti järjestettävissä. Harvaan asutuilla alueilla alhaisempaa liittymisastetta voivat selittää vapaa-ajan asuntojen suuri määrä sekä kiinteistöt, joille ei ole kiinteää tieyhteyttä.

Kempele

Kempele kuuluu maaseutu-kaupunkiluokituksessa kaupungin kehysalueeseen ja ulompaan kaupunkialueeseen. Taajamarakenteeltaan Kempele on osa Oulun seudun taajama-aluetta.

Kempeleessä sekajätteen kuljetussopimus oli tarkasteluhetkellä 4 130 kiinteistöllä, mikä vastaa 84 prosenttia liittymisastetta. Liittymisaste on tarkastelualueen kunnista korkein. Tuloksen perusteella valtaosa asumiseen käytettävistä kiinteistöistä kuuluu kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen piiriin.

Kempeleen korkea liittymisaste on yhdenmukainen kunnan tiiviin taajamarakenteen ja suuren asiakastiheyden kanssa. Tiivis yhdyskuntarakenne luo hyvät edellytykset kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestämiselle, sillä keräysreitit ovat tehokkaita ja kuljetusmatkat suhteellisen lyhyitä verrattuna harvaan asuttuihin alueisiin.

Lumijoki

Lumijoki kuuluu maaseutu-kaupunkiluokituksessa kaupungin läheisen maaseudun ja ydinmaaseudun alueisiin.

Lumijoella sekajätteen kuljetussopimus oli tarkasteluhetkellä 561 kiinteistöllä, mikä vastaa 53 prosentin liittymisastetta. Kuntatasolla tarkasteltuna liittymisaste on kohtalainen, mutta kunnan sisällä esiintyy huomattavia alueellisia eroja.

Ydinmaaseudun alueella liittymisaste on 90 prosenttia, kun taas kaupungin läheisen maaseudun alueella liittymisaste on 52 prosenttia. Ydinmaaseudun alueen korkea liittymisaste perustuu kuitenkin pieneen kiinteistömäärään, sillä alueella on yhteensä 20 tarkasteluun sisältyvää kiinteistöä.

Lumijoen asutus sijoittuu pääosin kaupungin läheisen maaseudun alueelle. Harvempi asutus ja pidemmät etäisyydet vaikuttavat keräysreittien muodostumiseen ja kuljetusten tehokkuuteen verrattuna taajamassa sijaitseviin alueisiin.

Oulu

Oulu sisältää useita maaseutu-kaupunkiluokituksen alueluokkia sisemmästä kaupunkialueesta harvaan asuttuun maaseutuun. Tarkasteltavista kunnista Oulun aluerakenne on monipuolisin, ja asutus vaihtelee tiiviistä kaupunkialueista laajoihin maaseutu- ja vapaa-ajan asumisen alueisiin.

Oulussa sekajätteen kuljetussopimus oli tarkasteluhetkellä 30 859 kiinteistöllä, mikä vastaa 71 prosenttia liittymisastetta. Kuntatasolla tarkasteltuna liittymisaste on melko korkea, mutta kunnan sisällä esiintyy huomattavia alueellisia eroja.

Korkeimmat liittymisasteet sijoittuvat kaupunkialueille. Sisemmällä kaupunkialueella Oulun keskustassa ja keskustan läheisyydessä liittymisaste on 81 prosenttia. Todellinen liittymisaste on todennäköisesti tätäkin korkeampi, sillä erityisesti ruutukaava-alueella yhden jätehuoltosopimuksen piirissä voi olla useita taloyhtiöitä tai asuinkiinteistöjä. Tällöin sopimus on rekisteröity yhdelle katuosoitteelle, vaikka palvelu kattaa käytännössä useamman kiinteistön.

Sisemmän ja ulomman kaupunkialueen rajapinnalle sijoittuvalla alueella liittymisaste on 75 prosenttia. Esimerkiksi Höyhtyä ja Pyykösjärvi kuuluvat tähän alueeseen.

Ulommalla kaupunkialueella (mm. Pateniemi, Metsokangas) liittymisaste on 80 prosenttia. Vaikka liittymisaste on kokonaisuutena korkea, liittymisaste vaihtelee alueen eri postinumeroalueilla. Korkeimmillaan liittymisaste on yli 90 prosenttia ja alhaisimmillaan noin 40 prosenttia, mikä osoittaa kaupunkialueen sisäistä vaihtelua. Alueella omakotitalojen osuus asumisen rakennuksista on vähintään 62 prosenttia kaikilla alueen postinumeroalueilla.

Ulomman kaupunkialueen ja kaupungin kehysalueen muodostamalla raja-alueella (mm. Kello, Korvensuora) liittymisaste on 71 prosenttia. Alue on selkeästi omakotitalovaltainen, sillä omakotitalojen osuus asumisen rakennuksista on 73 prosenttia.

Kaupungin kehysalueella liittymisaste on keskimäärin 72 prosenttia. Kehysalueelle kuuluvia alueita ovat mm. Haukipudas ja Jääli. Myös tällä alueella rakennuskanta on selvästi omakotitalovaltainen, sillä omakotitalojen osuus asumisen rakennuksista on 78 prosenttia. Alueiden välinen vaihtelu on muuta Oulua vähäisempää, sillä pienimmilläänkin liittymisaste on 62 prosenttia.

Kaupungin kehysalueen ja kaupungin läheisen maaseudun raja-alueelle sijoittuvalla alueella (mm. Kiimingin ja Kontion postinumeroalueet) liittymisaste on 62 prosenttia. Alue on omakotitalovaltainen, sillä omakotitalojen osuus asumisen rakennuksista on 67 prosenttia. Lisäksi vapaa-ajan asuntojen osuus käytössä olevista rakennuksista on noin 26 prosenttia, mikä osaltaan selittää kaupunkialueita alhaisempaa liittymisastetta. Postinumeroalueiden välillä on vaihtelua liittymisasteissa, ja alhaisimmillaan liittymisaste jää noin 35 prosenttia.

Kaupungin läheisen maaseudun ja harvaan asutun maaseudun (mm. Ylikiiminki) muodostamalla alueella liittymisaste on 44 prosenttia. Alue on omakotitalovaltainen, sillä omakotitalojen osuus asumisen rakennuksista on 52 prosenttia. Lisäksi vapaa-ajan asuntojen osuus käytössä olevista rakennuksista on noin 39 prosenttia.

Harvaan asutulla maaseudulla (Yli-Ii ja sen läheiset alueet) liittymisaste on 49 prosenttia. Alue on selkeästi omakotitalovaltainen, sillä omakotitalojen osuus asumisen rakennuksista on 63 prosenttia. Vapaa-ajan asuntojen osuus käytössä olevista rakennuksista on noin kolmannes.

3.4. Sekajätteen tyhjennysvälit

Tyhjennysvälien jätehuoltomääräysten mukaista toteutumista arvioitiin tarkastelemalla sopimuksia, joiden ilmoitettu tyhjennysväli ylitti 12 viikkoa, tai joissa tyhjennysväliä ei ollut määritelty lainkaan. Tarkastelu perustuu kuljetusyritysten jäterekisteriin ilmoittamiin tietoihin.

Jätehuoltomääräysten mukaan biojätettä erilliskeräävä tai kompostoiva kiinteistö voi sopia enintään 12 viikon tyhjennysvälistä suoraan kuljetusyrityksen kanssa. Tätä pidemmät tyhjennysvälit edellyttävät viranomaisen myöntämää poikkeusta.

Tarkastelussa havaittiin sopimuksia, joissa tyhjennysväliä ei ollut määritelty lainkaan tai tyhjennys oli merkitty tapahtuvaksi tarvittaessa. Käytännössä määrittelemätön tyhjennysväli voi tarkoittaa, että jäteastia tyhjennetään ainoastaan asiakkaan erillisestä pyynnöstä, jolloin tyhjennysten väli voi muodostua pitkäksi. Tällaisissa tapauksissa ei ole mahdollista varmistua siitä, että jäteastiat tyhjennetään jätelain ja jätehuoltomääräysten edellyttämällä tavalla.

	Sopimuksissa jätehuoltomääräysten vastainen tyhjennysväli
Hailuoto	*18 %*
Ii	
Kaupungin kehysalue/kaupungin läheinen maaseutu	*5 %*
Kaupungin läheinen maaseutu/harvaan asuttu maaseutu	*10 %*
Harvaan asuttu maaseutu	*17 %*
Kempele	*3,8 %*
Lumijoki	*4,6 %*
Oulu	
Sisempi kaupunkialue	*alle 1 %*
Sisempi kaupunkialue/ulompi kaupunkialue	*6,5 %*
Ulompi kaupunkialue	*5,6 %*
Ulompi kaupunkialue/kaupungin kehysalue	*7,2 %*
Kaupungin kehysalue	*5,4 %*
Kaupungin kehysalue/kaupungin läheinen maaseutu	*5,2 %*
Kaupungin läheinen maaseutu/harvaan asuttu maaseutu	6 %
Harvaan asuttu maaseutu	*8,5 %*

Taulukko 4. Jätehuoltomääräysten vastaiset tyhjennysvälit alueittain.

Tarkastelun perusteella jätehuoltomääräysten vastaisia tai muutoin seurannan kannalta epäselviä tyhjennysvälisopimuksia esiintyi kaikissa toimialueen kunnissa. Osuudet olivat suurimpia Hailuodossa sekä Iin harvaan asutuilla alueilla, joissa niitä havaittiin noin 10–18 prosentilla kiinteistöistä. Taajama-alueilla vastaavat osuudet olivat pääsääntöisesti pienempiä. Oulun sisemmällä kaupunkialueella on vähiten jätehuoltomääräysten vastaisia tyhjennysvälejä.

Jätehuoltomääräysten toteutumista voidaan edistää myös kuljetusyritysten neuvonnalla ja yhteistyöllä jätehuoltoviranomaisen kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että asiakkaat ohjataan hakemaan jätehuoltoviranomaiselta poikkeusta tilanteissa, joissa toivottu tyhjennysväli ei ole jätehuoltomääräysten mukainen. Jätehuoltoviranomaiselle saapuneiden poikkeushakemusten ja yhteydenottojen perusteella tällaista toimintatapaa on käytännössä havaittu erityisesti Kempeleessä toimivan kuljetusyrityksen asiakkaiden osalta.

3.5. Sekajätteen kuljetusyritykset ja sopimukset

Tarkasteluhetkellä alueella toimii kahdeksan sekajätteen kuljetuspalveluita tarjoavaa yritystä. Yritysten joukko koostuu erikokoisista ja erilaisilla toiminta-alueilla toimivista yrityksistä.

Yrityksen koko	**Yritysten määrä**
Mikroyritys (henkilöstö < 10)	2
Pieni yritys (henkilöstö < 50)	5
Suuryritys (henkilöstö 250-)	1
Toiminta-alue	
Yhden kunnan sisällä rajattu alue	1
Yhden kunnan alueella	3
Usean kunnan alueella	3
Valtakunnallinen	1

Taulukko 5. Tarkastelualueella toimivat yritysluokat yrityksen koon ja pääasiallisen toiminta-alueen mukaan jaoteltuna. [20]

Valtaosa yrityksistä on mikro- tai pieniä yrityksiä. Alueella toimii lisäksi yksi valtakunnallinen suuryritys. Yritysten toiminta-alueet vaihtelevat yhden kunnan sisällä toimivista yrityksistä valtakunnalliseen toimintaan. Yrityksistä puolet toimii yhden kunnan alueella tai sitä suppeammalla alueella, kun taas puolet harjoittaa toimintaa usean kunnan alueella. Tarkasteluhetkellä kahden yrityksen välinen yrityskauppa on keskeneräinen.

Sopimusten jakautuminen alueilla

Palveluiden alueellista jakautumista selvitettiin jäterekisterin tietojen perusteella tarkastelemalla sekajätteen sopimusten jakautumista eri alueille. Tilannetta kuvataan alueella toimivien yritysten määrällä ja suurimman yrityksen osuudella voimassa olevista kuljetussopimuksista.

[20] Yritysluokat perustuvat tilastokeskuksen määritelmiin. Yritysten henkilöstötiedot on poimittu ensisijaisesti Suomen asiakastiedosta, toissijaisesti yritysten kyselyvastauksista. Pääasialliset toiminta-alueet on määritelty jäterekisterin tietojen perusteella.

	Yritysten määrä alueella	***Suurimman yrityksen osuus sopimuksista***
Hailuoto		
harvaan asuttu maaseutu	*1*	*100 %*
Ii		
Kaupungin kehysalue/kaupungin läheinen maaseutu	*2*	*98 %*
Kaupungin läheinen maaseutu/harvaan asuttu maaseutu	*2*	*81 %*
Harvaan asuttu maaseutu	*2*	*Vaihtelee postinumeroalueittain 94–100 % välillä*
Kempele		
Kaupungin kehysalue/ulompi kaupunkialue	*5*	*84 %*
Lumijoki		
Kaupungin läheinen maaseutu	*2*	*93 %*
Ydinmaaseutu	*1*	*100 %*
Oulu		
Sisempi kaupunkialue	*5*	*36 %*
Sisempi kaupunkialue/ulompi kaupunkialue	*3–5 Vaihtelee postinumeroalueittain*	*34 %*
Ulompi kaupunkialue	*4–5*	*31 %*
Ulompi kaupunkialue/kaupungin kehysalue	*5–6 Vaihtelee postinumeroalueittain*	*32 %*
Kaupungin kehysalue	*3–5 Vaihtelee postinumeroalueittain*	*76–88 %*
Kaupungin kehysalue/kaupungin läheinen maaseutu	*3–4 Vaihtelee postinumeroalueittain*	*85–92 %*
Kaupungin läheinen maaseutu/harvaan asuttu maaseutu	*3*	*98–100 %*
Harvaan asuttu maaseutu	*2 Vaihtelee postinumeroalueittain*	*60–100 %*

Taulukko 6. Alueilla toimivien kuljetusyritysten määrä, ja suurimman yrityksen osuus sopimuksista.

Tarkastelun perusteella kuljetussopimusten jakautumisessa kuljetusyrityksille on merkittäviä alueellisia eroja. Taajamaisilla alueilla toimii yleensä useita kuljetusyrityksiä, ja kuljetussopimukset jakautuvat suhteellisen tasaisesti yritysten kesken. Harvemmin asutuilla alueilla yritysten määrä on pienempi ja asiakkuudet ovat usein keskittyneet yhdelle tai muutamalle toimijalle.

Hailuodossa sekajätteen kuljetuksia hoitaa yksi yritys, jonka osuus sopimuksista on 100 prosenttia.

Iissä kuljetukset ovat keskittyneet voimakkaasti. Kunnan eri alueilla toimii kaksi yritystä, mutta suurimman yrityksen osuus sopimuksista vaihtelee alueesta riippuen 81–100 prosentin välillä. Tarkempi postinumeroaluetarkastelu osoittaa, että yritysten toiminta on käytännössä jakautunut maantieteellisesti eri alueille. Iin kuntakeskuksen ja entisen Kuivaniemen alueilla toimivat eri yritykset. Kuntakeskuksen alueella toimivalla yrityksellä ei pääasiassa ole asiakkuuksia Kuivaniemen postinumeroalueilla, eikä Kuivaniemen alueella toimivalla yrityksellä ole asiakkuuksia Iin kuntakeskuksen alueella.

Kempeleessä toimii viisi yritystä, mutta kuljetussopimukset on keskittyneet vahvasti yhdelle toimijalle. Suurimman yrityksen osuus sopimuksista on 84 prosenttia, kun muiden yritysten osuudet jäävät muutamaan prosenttiin tai sen alle.

Lumijoella kaupungin läheisellä maaseudulla toimii kaksi yritystä, joista suurimman yrityksen osuus sopimuksista on 93 prosenttia. Ydinmaaseudulla toimii yksi yritys, jonka osuus sopimuksista on 100 prosenttia.

Oulussa sopimusten jakautuminen vaihtelee huomattavasti alueittain. Sisemmillä ja ulommilla kaupunkialueilla toimii pääsääntöisesti 4–6 yritystä, ja suurimman yrityksen osuus sopimuksista on noin 31–36 prosenttia. Sisemmällä kaupunkialueella toimii viisi yritystä. Suurimman yrityksen osuus sopimuksista on 36 prosenttia, kun taas kahden pienimmän toimijan osuus jää alle yhteen prosenttiin asiakkuuksista. Keskusta-alueilla asiakkuudet jakautuvat tasaisesti neljän yrityksen kesken.

Kaupungin kehysalueilla suurimman yrityksen osuus vaihtelee postinumeroalueen mukaan 76–88 prosentin välillä ja kaupungin kehysalueen sekä kaupungin läheisen maaseudun raja-alueilla 85–92 prosentin välillä. Kaupungin läheisen maaseudun ja harvaan asutun maaseudun alueilla suurimman yrityksen osuus nousee 98–100 prosenttiin. Harvaan asutulla maaseudulla suurimman yrityksen osuus vaihtelee postinumeroalueittain 60–100 prosentin välillä.

Yhden yrityksen osuus alueen sekajätesopimuksista on suuri Haukiputaan, Martinniemen ja Halosenniemen postinumeroalueilla, joissa yrityksellä voi 85–88 prosenttia alueen sekajätesopimuksista. Kiimingin ja Ylikiimingin alueella on huomattavissa samanlaista asiakkuuksien keskittymistä yhdelle yritykselle, sopimusten keskittyminen vaihtelee näillä alueilla 86–98 prosentin välillä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että yritysten määrä ei yksin kuvaa kilpailutilannetta. Useilla alueilla toimii useampi yritys, mutta kuljetussopimukset ovat käytännössä keskittyneet yhdelle tai muutamalle toimijalle. Keskittyminen korostuu erityisesti harvaan asutuilla alueilla, joilla asiakasmäärät ovat pieniä, kuljetusetäisyydet pitkiä ja vapaa-ajan asuntojen osuus suuri. Sen sijaan taajamaisilla alueilla yritysten välinen kilpailu on selvästi aktiivisempaa ja asiakkuudet jakautuvat tasaisemmin.

3.6. Yhteenveto nykytilasta

Seuraavassa esitetään kuntakohtaiset keskeiset havainnot aluerakenteesta, jätehuoltoon liittymisestä, alueella toimivista kuljetusyrityksistä ja alueellisista erityispiirteistä.

Hailuoto

- **Aluerakenne:** Harvaan asuttua maaseutua, saarikunta. Asutus hajautunut laajalle alueelle. Rakennuskannasta lähes puolet on vapaa-ajan asuntoja.
- **Kuljetusyritykset:** Alueella toimii 1 yritys, jonka markkinaosuus on 100 %.
- **Liittymisaste:** 34 %, tarkastelualueen alhaisin.
- **Tyhjennysvälit:** 18 % sopimuksista ei täytä jätehuoltomääräysten vaatimuksia.
- **Alueelliset erityispiirteet:** Pitkät kuljetusetäisyydet, haastavat tieolosuhteet, suuri vapaa-ajan asumisen osuus ja hajautunut asutus.

Ii

- **Aluerakenne:** Vaihtelee kuntakeskuksen taajama-alueesta harvaan asuttuihin maaseutualueisiin. Rakennuskannassa paljon vapaa-ajan asuntoja.
- **Kuljetusyritykset:** Alueilla toimii 2 yritystä, mutta toiminta jakautuu maantieteellisesti. Suurimman yrityksen osuus 81–100 %.
- **Liittymisaste:** Koko kunnassa 78 %
    - Keskustaajama 98 %
    - Olhava-Jakkukylä 44 %
    - Kuivaniemi, Yli-Olhava, Hyryoja ja Oijärvi 49 %
- **Tyhjennysvälit:** Määräysten vastaisia tyhjennysvälejä 5–17 % sopimuksista alueesta riippuen. Eniten puutteita harvaan asutuilla alueilla.
- **Alueelliset erityispiirteet:** Merkittäviä alueellisia eroja, keskustaajaman ja maaseutualueiden olosuhteet poikkeavat toisistaan huomattavasti.

Kempele

- **Aluerakenne:** Kaupungin kehysaluetta ja ulompaa kaupunkialuetta. Tiivis osa Oulun seudun yhtenäistä taajamarakennetta. Rakennuskannassa paljon pientaloja.
- **Kuljetusyritykset:** 5 yritystä, mutta suurimman yrityksen osuus sopimuksista 84 %.
- **Liittymisaste:** 84 %, tarkastelualueen korkein.
- **Tyhjennysvälit:** Vain 3,8 % sopimuksista määräysten vastaisia. Tilanne tarkastelualueen parhaimpia.
- **Alueelliset erityispiirteet:** Tiivis yhdyskuntarakenne, suuri asiakastiheys ja lyhyet kuljetusmatkat. Vapaa-ajan asuntoja hyvin vähän.

Lumijoki

- **Aluerakenne:** Kaupungin läheistä maaseutua ja ydinmaaseutua. Rakennuskanta painottuu pientaloihin.
- **Kuljetusyritykset:** Kaupungin läheisellä maaseudulla 2 yritystä, joista suurimman osuus sopimuksista 93 %. Ydinmaaseudulla 1 yritys, jonka osuus sopimuksista 100 %.
- **Liittymisaste:** Koko kunnassa 53 %

  - Kaupungin läheinen maaseutu 52 %
  - Ydinmaaseutu 90 % (20 kiinteistöä)
- **Tyhjennysvälit:** 4,6 % sopimuksista määräysten vastaisia.
- **Alueelliset erityispiirteet:** Asutus sijoittuu pääosin kaupungin läheiselle maaseudulle. Kuljetusreitit muodostuvat hajanaisemmin kuin taajamissa.

Oulu

- **Aluerakenne:** Sisältää kaikki aluetyypit sisemmästä kaupunkialueesta harvaan asuttuun maaseutuun. Tarkastelualueen monipuolisin aluerakenne ja rakennuskanta.
- **Kuljetusyritykset:** Yrityksiä 2–6 alueesta riippuen.
  - Kaupunkialueilla 4–6 yritystä, suurimman yrityksen osuus noin 31–36 %
  - Harvemman asutuksen alueilla 2–3 yritystä, suurimman yrityksen osuus noin 60–100 %
- **Liittymisaste:** Koko kunnassa 71 %.
  - Kaupunkialueilla 75–81 %
  - Kehysalueilla noin 62–72 %
  - Maaseutualueilla 44–49 %
- **Tyhjennysvälit:** Määräysten vastaisia tyhjennysvälejä noin 5–8 % sopimuksista alueesta riippuen.
- **Alueelliset erityispiirteet:** Selvät erot kaupunki- ja maaseutualueiden välillä. Kaupunkialueilla tiivis asutus ja lyhyet kuljetusetäisyydet. Reuna- ja maaseutualueilla pitkät kuljetusetäisyydet, omakotitalovaltaisuus ja vapaa-ajan asumisen suuri osuus.

4. Kuljetuspalveluiden saatavuus, luotettavuus, kohtuullisuus ja syrjimättömyys

Jätelain valmisteluaineiston mukaan kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa vaatimus palvelutarjonnan luotettavuudesta, kohtuullisuudesta ja syrjimättömyydestä kohdistuu jätteenkuljetusyritykseen. Vaikka kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on kyse yksityisoikeudellisesta sopimussuhteesta, sopimuksen tekeminen jätteenkuljetusyrityksen kanssa ei ole kiinteistön haltijalle vapaaehtoista. Säännöstä on pidetty tarpeellisena kiinteistön haltijoiden etujen ja oikeuksien sekä jätteenkuljetuspalveluiden saatavuuden turvaamiseksi kaikilla alueilla ja kaikissa tilanteissa.[21]

4.1. Kuljetuspalveluiden saatavuus

Lainvalmisteluaineisto antaa vain vähän tulkinta-apua kattavuuden käsitteeseen. Kattavuutta tarkastellaan palveluiden alueellisen saatavuuden näkökulmasta, koska lain tarkoituksena on turvata palveluiden saatavuus kaikilla alueilla.

Jätteenkuljetusyrityksille suunnatun kyselyn perusteella sekajätteen kuljetuspalveluita on tarjolla kaikissa tarkastelualueen kunnissa. Kyselyn vastausten perusteella palveluja tarjoaa jokaisessa kunnassa vähintään kuusi yritystä.

[21] HE 199/2010 s. 88

Luvussa 4.5 tarkasteltiin jäterekisterin tietojen perusteella kuljetussopimusten jakautumista eri alueilla. Tarkastelun perusteella alueilla toimivien yritysten määrässä ja kuljetussopimusten jakautumisessa yritysten kesken on merkittäviä alueellisia eroja. Taajamaisilla alueilla toimii yleensä useita jätteenkuljetusyrityksiä, ja kuljetussopimukset jakautuvat suhteellisen tasaisesti yritysten kesken. Harvemmin asutuilla alueilla yrityksiä toimii vähemmän, ja asiakkuudet ovat usein keskittyneet yhdelle tai muutamalle toimijalle.

Asukaskyselyn tulokset tukevat jäterekisterin perusteella tehtyä tarkastelua. Kokemus siitä, että alueella toimii vain yksi kuljetusyritys, korostui erityisesti Hailuodossa, Lumijoella ja Iissä. Jäterekisterin tietojen perusteella suurimman yrityksen osuus kuljetussopimuksista on näillä alueilla erittäin korkea.

Alueella ei ole käytössä paikkaavaa jätteenkeräysjärjestelmää, jossa kunta järjestää jätteenkuljetuksen tilanteissa, joissa markkinaehtoinen palvelu ei toimi.

Tarkastelun perusteella sekajätteen kuljetuspalveluja on saatavilla koko tarkastelualueella. Sopimusten todellinen jakautuminen vaihtelee kuitenkin merkittävästi alueittain. Erityisesti Hailuodossa, Lumijoella ja Iissä palvelut ovat vahvasti yhden tai kahden yrityksen varassa, kun taas Oulun kaupunkialueilla ja Kempeleessä toimii useampia yrityksiä.

4.2. Kuljetuspalveluiden luotettavuus

Jätelaissa tai sen valmisteluaineistossa ei tarkemmin määritellä, millä perusteilla kuljetuspalveluiden luotettavuutta tulee arvioida. Tässä selvityksessä luotettavuutta tarkastellaan käytettävissä olevan aineiston perusteella arvioimalla, miten jätteenkuljetuspalvelut käytännössä toimivat.

Käyttäjäkokemukset

Sekä taloyhtiöille suunnatun kyselyn että asukaskyselyn perusteella vastaajille tärkeimpiä jätteenkuljetuspalveluihin liittyviä ominaisuuksia ovat palvelun luotettavuus ja joustavuus. Jäteastioiden tyhjennysten toteutuminen sovitusti ja mahdollisuus muuttaa palveluita helposti korostuivat vastauksissa. Myös kustannuksiin liittyvät tekijät, kuten hinnan avoimuus ja kohtuullinen hintataso, olivat monille vastaajista tärkeitä.

Asukaskyselyn perusteella vastaajat arvioivat sekajäteastian tyhjennysten toimivan pääosin hyvin. Vastaavasti myös taloyhtiöille ja isännöitsijöille suunnatussa kyselyssä valtaosa vastaajista arvioi sekajäteastian tyhjennysten toimivan hyvin.

Kummassakin kyselyssä enemmistö vastaajista ilmoitti, ettei ollut kokenut kyselyssä lueteltuja sekajäteastian tyhjennyksiin liittyviä ongelmia. Yleisimmät ilmoitetut ongelmat liittyivät jäteastian täyttöasteeseen ja tyhjennyksen toteutumiseen sovitusti. Tyhjennyksiin liittyviä ongelmia ilmoitettiin melko vähän, eikä aineistosta ilmennyt laaja-alaisia tai toistuvia häiriöitä kuljetuspalveluissa.

Reklamaatiot

Jätteenkuljetusyrityksille suunnatun kyselyn perusteella yritysten saamat reklamaatiot liittyvät pääosin yksittäisiin palvelutilanteisiin, kuten laskutukseen, tyhjennysten poikkeamiin tai sääolosuhteiden aiheuttamiin häiriöihin. Vastausten perusteella reklamaatiot eivät viittaa laajamittaisiin tai toistuviin

häiriöihin sekajätteen kuljetuspalveluissa. Viranomaisreklamaatioiden määrä oli vastaajien mukaan vähäinen.

Myös jätehuoltoviranomaisen saamien yhteydenottojen perusteella jätteenkuljetuspalveluihin liittyvien reklamaatioiden määrä on ollut vähäinen.

Palvelun jatkuvuus

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa palvelun toteutuminen perustuu yrityksen ja asiakkaan väliseen sopimussuhteeseen. Kuljetusyritysten kyselyn perusteella asiakkaiden maksamattomat laskut käsitellään tyypillisesti siten, että asiakkaalle lähetetään ensin maksumuistutus, minkä jälkeen maksamattomat laskut siirretään tarvittaessa perintään. Maksamattomia laskuja omaavien asiakkaiden määrän arvioitiin olevan vähäinen suhteessa asiakasmäärään. Osa kuljetusyrityksistä ilmoitti keskeyttävänsä jäteastian tyhjennykset, mikäli asiakkaan maksamattomia laskuja ei hoideta.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätemaksu on puolestaan julkisoikeudellinen maksu, joka on jätelain nojalla suoraan ulosottokelpoinen. Jätehuoltopalvelua ei lähtökohtaisesti keskeytetä maksamattomien jätemaksujen vuoksi. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa palvelun jatkuvuus voidaan turvata myös tilanteissa, joissa asiakkaalla on maksuvaikeuksia.

4.3. Kuljetuspalveluiden kohtuullisuus ja syrjimättömyys

Jätelain valmisteluaineiston mukaan vaatimus palvelun kohtuullisuudesta ja syrjimättömyydestä tarkoittaa muun muassa sitä, että eri asiakkaita, asiakasryhmiä tai eri alueita ei saa ilman perustetta asettaa toisistaan poikkeavaan asemaan esimerkiksi palvelun hinnoittelussa. Mahdollista määräävää markkina-asemaa ei myöskään saa käyttää kilpailulainsäädännön vastaisesti hinnoittelussa hyväksi.[22]

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuljetusyritys perii asiakkaalta kuljetusmaksun ja kunnan hyväksymän jätetaksan mukaisen jätteen käsittelymaksun. Kunta perii jätteen käsittelyä koskevan jätemaksun jätteen kuljettajalta. Jätelain mukaan kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa perittävien maksujen tulee olla tasapuolisia ja kohtuullisia, ja maksun perusteet on ilmoitettava asiakkaalle selkeästi. [23] Lainsäädännöllä on pyritty turvaamaan kuljetuspalvelun hinnoittelun tasapuolisuus, kohtuullisuus ja läpinäkyvyys. Lain valmisteluaineistossa jätteenkuljetus on rinnastettu sähkön- ja vedentoimituksen kaltaisiin välttämättömyyspalveluihin, joiden saatavuus kohtuulliseen ja tasapuoliseen hintaan on tärkeää turvata kaikille.[24]

Syrjimättömyyden ja kohtuullisuuden toteutumisen arviointi eroaa kuljetusjärjestelmien välillä. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätemaksut perustuvat kunnan hyväksymään julkiseen jätetaksaan, jolloin maksujen määräytymisperusteet ovat avoimesti saatavilla ja yhtenäiset samantyyppisille asiakkaille. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuljetusmaksut määräytyvät yrityskohtaisesti, minkä vuoksi kohtuullisuuden ja syrjimättömyyden arviointi edellyttää tietoja asiakkaiden maksamista hinnoista ja niiden määräytymisperusteista.

[22] HE 199/2010, s. 88
[23] Jätelaki (646/2011), 85 §
[24] HE 199/2010, s.112

Jätemaksujen kohtuullisuuden ja syrjimättömyyttä voidaan arvioida tarkastelemalla, määräytyvätkö maksut yhdenmukaisin perustein samantyyppisille kiinteistöille ja voidaanko mahdolliset hintaerot perustella palvelun järjestämiseen vaikuttavilla tekijöillä. Lähtökohtana on, että saman palvelun saavilta asiakkailta peritään sama maksu, elleivät erot perustu palvelun tuottamisesta aiheutuviin todellisiin kustannuseroihin tai muihin objektiivisesti perusteltavissa oleviin tekijöihin.

Jätteenkuljetusyrityksille suunnatun kyselyn tulosten perusteella sekajäteastian tyhjennyshinnan muodostumiseen vaikuttavat erityisesti astiakoko, astioiden määrä ja jätteenkäsittelyn kustannukset. Osa yrityksistä ilmoitti huomioivansa hinnoittelussa myös kuljetusetäisyyden, tyhjennysvälin sekä kiinteistön tai jäteastian sijaintiin liittyvät erityisolosuhteet.

Useissa tarkastelualueen kunnissa ja osassa Oulua jätteenkuljetusasiakkuudet ovat vahvasti keskittyneet. Tällöin asiakkaiden mahdollisuudet kilpailuttaa palveluja voivat käytännössä olla rajalliset. Käytettävissä olevan aineiston perusteella ei kuitenkaan ollut mahdollista arvioida, vaikuttaako asiakkuuksien keskittyminen jätteenkuljetuspalveluiden hintatasoon tai maksujen kohtuullisuuteen.

Jätehuoltoviranomainen pyysi alueella toimivilta sekajätteen kuljetusyrityksiltä asiakas- ja hintatietoja arvioinnin tekemiseksi. Tietopyynnöistä huolimatta yritykset eivät toimittaneet arvioinnin kannalta riittäviä tietoja. Vain yksi yritys toimitti tiedot pyydetyssä laajuudessa, osa toimitti tiedot puutteellisina ja kolme yritystä ei toimittanut tietoja lainkaan.

Yritysten toimittamien hintatietojen perusteella 240 litran sekajäteastian laskennalliset vuosikustannukset vaihtelivat välillä 141,92–272,48 euroa ja 600 litran sekajäteastian välillä 171,20–293,28 euroa. Tietojen puutteellisuuden vuoksi esitettyjä hintatietoja ei kuitenkaan voida pitää kattavana kuvauksena jätteenkuljetuspalveluiden hinnoista koko tarkastelualueella.

Käytettävissä olevan aineiston perusteella ei ole mahdollista luotettavasti arvioida, toteutuvatko jätemaksujen kohtuullisuus ja syrjimättömyys tarkastelualueella. Puutteellisten tietojen vuoksi ei voida arvioida, esiintyykö eri alueilla tai samantyyppisillä kiinteistöillä perusteettomia eroja jätteenkuljetusmaksuissa vai perustuvatko mahdolliset erot palvelun tuottamisesta aiheutuviin todellisiin kustannuseroihin. Luotettava arviointi edellyttäisi olennaisesti kattavampia asiakas- ja hintatietoja alueella toimivilta sekajätteen kuljetusyrityksiltä.

Jätehuollon kustannustason yleisenä vertailutietona voidaan todeta, että Kiinteistöliiton Indeksitalo-vertailun mukaan Oulun jätehuollon kustannukset sijoittuvat valtakunnallisessa vertailussa kohtuulliselle tasolle. Vertailu kuvaa kuitenkin asunto-osakeyhtiöiden keskimääräisiä kokonaiskustannuksia, eikä sen perusteella voida arvioida yksittäisten kiinteistöjen jätteenkuljetusmaksujen kohtuullisuutta tai syrjimättömyyttä.[25]

Jätehuoltoviranomaisella on jätelain nojalla oikeus saada jätehuoltoyrityksiltä jätehuollon seurannan, valvonnan ja lainmukaisuuden arvioinnin kannalta tarpeelliset tiedot, mukaan lukien tiedot asiakkailta perityistä jätemaksuista ja niiden määräytymisperusteista.[26]

[25] Kiinteistöliitto ry, Indeksitalo-vertailu 2026.
[26] Jätelaki 646/2011, 45 § ja 122 §

4.4. Johtopäätös

Tarkastelun perusteella sekajätteen kuljetuspalveluja on saatavilla koko tarkastelualueella. Tarkastelussa ei tullut esiin sellaisia laaja-alaisia tai toistuvia häiriöitä, joiden perusteella palvelujen luotettavuuden voitaisiin katsoa olennaisesti vaarantuneen. Palveluntarjoajien määrä ja kilpailutilanne vaihtelevat kuitenkin alueittain, ja osalla alueista palvelut ovat keskittyneet yhden tai kahden yrityksen hoidettaviksi.

Käytettävissä oleva aineisto ei mahdollista jätemaksujen kohtuullisuuden ja syrjimättömyyden luotettavaa arviointia. Tämän vuoksi voidaan todeta, että jätelain 37 §:n mukainen edellytys kuljetuspalveluiden saatavuudesta ja luotettavuudesta täyttyy, mutta aineiston perusteella ei voida perustellusti todeta, että alueella on saatavilla kuljetuspalveluita kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

5. Jätehuollon yleinen toimivuus ja alueellinen kehittäminen

Jätelain valmisteluaineiston mukaan kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta ei voi ottaa käyttöön, jos sen arvioidaan heikentävän jätehuollon yleistä toimivuutta alueella verrattuna kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen. [27] Jätelain edellytysten mukaan kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen on myös tuettava jätehuollon alueellista kehittämistä.

Lainsäädännössä tai sen valmisteluaineistossa ei tarkemmin määritellä, miten jätehuollon yleistä toimivuutta ja alueellista kehittämistä tulisi arvioida. Jätelain perusteluissa kuitenkin korostetaan, että kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa on noudatettava kunnan jätehuoltomääräyksiä, ja määräysten toteuttaminen on järjestettävä osana kuljetuspalvelun toteutusta kuljetusjärjestelmästä riippumatta. Tämän vuoksi jätehuoltomääräysten toteutumista sekä kuljetusjärjestelmän kykyä edistää jätelainsäädännössä asetettujen velvoitteiden ja tavoitteiden toteutumista voidaan pitää osana jätehuollon yleisen toimivuuden arviointia. [28]

Tässä selvityksessä toimivuutta ja alueellista kehittämistä tarkastellaan sen perusteella, miten kuljetusjärjestelmä tukee jätelainsäädännössä asetettujen velvoitteiden ja tavoitteiden toteutumista käytännössä.

5.1. Liittymisasteet

Jätehuollon yleisen toimivuuden kannalta on keskeistä, että kiinteistöt ovat järjestetyn jätehuollon piirissä ja että jätteet ohjautuvat asianmukaiseen käsittelyyn. Kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa syntyvät jätteet on toimitettava kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan.[29]

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätehuoltoon liittyminen perustuu kiinteistön haltijan ja jätteenkuljetusyrityksen väliseen sopimukseen. Liittymisvelvollisuuden toteutuminen riippuu tällöin pitkälti kiinteistön haltijan aktiivisuudesta sekä siitä, että kuljetuspalveluita on saatavilla. Kunnan

[27] HE 199/2010, s. 89
[28] HE 199/2010, s. 88
[29] Jätelaki 646/2011, 35 §

järjestämässä jätteenkuljetuksessa sen sijaan kunta tai kunnallinen jäteyhtiö vastaa kuljetuspalvelun järjestämisestä ja kiinteistöjen liittämisestä järjestelmään.

Jätehuoltoon liittymättömien kiinteistöjen osalta ei voida luotettavasti osoittaa, että sekajäte toimitettaisiin jätelain edellyttämällä tavalla kunnan osoittamaan vastaanotto- tai käsittelypaikkaan. Jätehuoltoviranomainen on havainnut, että liittymättömillä kiinteistöillä jätteitä käsitellään jätehuoltomääräysten vastaisesti esimerkiksi polttamalla tai hautaamalla maahan. Tämän vuoksi liittymisasteella on merkitystä arvioitaessa, kuinka kattavasti jätteenkuljetuspalvelut tavoittavat kiinteistöt ja kuinka hyvin jätelain mukainen jätehuoltojärjestelmä toteutuu käytännössä. Liittymisaste kuvaa kuljetusjärjestelmän kykyä saattaa kiinteistöt järjestetyn jätehuollon piiriin.

Nykytilan tarkastelussa (luku 3.3) liittymisasteet sekajätteen kuljetukseen esitettiin kunnittain ja postinumeroalueittain. Tarkastelualueella sekajätehuollon liittymisaste vaihtelee kunnittain 34–84 prosentin välillä. Korkeimmat liittymisasteet sijoittuvat taajama-alueille ja niiden läheisyyteen, kun taas harvaan asutuilla maaseutualueilla liittymisaste jää selvästi alhaisemmaksi. Tarkastelu osoittaa, että jätteenkuljetusjärjestelmän kattavuudessa on merkittäviä alueellisia eroja ja että osa kiinteistöistä jää nykyisin järjestetyn jätehuollon ulkopuolelle.

Korkein hallinto-oikeus on ratkaisuissaan katsonut jätelain 37 §:n edellytysten voivan täyttyä tilanteissa, joissa asuinkiinteistöjen liittymisaste on ollut noin 81 ja 89 prosenttia. [30] Liittymisaste ei siten yksin ratkaise kuljetusjärjestelmän lainmukaisuutta. Tästä huolimatta alhainen liittymisaste voi olla osoitus siitä, ettei kuljetusjärjestelmä tavoita kiinteistöjä riittävän kattavasti tai että jätehuollon seurannassa on puutteita.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kunnan mahdollisuudet vaikuttaa liittymisasteeseen ovat rajallisemmat kuin kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa, jossa kiinteistöt liitetään järjestelmään keskitetysti ja tiedot kuljetusten piirissä olevista kiinteistöistä ovat kattavammin viranomaisen käytettävissä. Liittymisasteen parantaminen edellyttää jätehuoltoviranomaisen, kunnallisen jäteyhtiön ja kuljetusyritysten välistä yhteistyötä sekä toimivia menettelyjä liittymättömien kiinteistöjen tunnistamiseksi. Viranomaisen käytettävissä olevia keinoja ja niiden vaikuttavuutta tarkastellaan luvussa 11.

5.2. Jätehuoltomääräysten toteutuminen

Jätehuollon yleisen toimivuuden arvioimiseksi tarkastellaan sekajäteastioiden tyhjennysvälien määräysten mukaisuutta. Tyhjennysväli on konkreettinen osoitus siitä, toteutuuko jätehuolto kiinteistöllä säännöllisesti ja jätehuoltomääräysten mukaisesti. Puutteellinen tai liian harvoin tapahtuva tyhjennys voi aiheuttaa roskaantumista sekä terveys- ja hygieniahaittoja.

Nykytilan tarkastelussa (luku 3.4) sekajäteastioiden tyhjennysvälejä tarkasteltiin jäterekisterin tietojen perusteella kunnittain. Tarkastelun perusteella jokaisessa tarkasteltavassa kunnassa oli kiinteistöjä, joiden tyhjennysväli ei ollut jätehuoltomääräysten mukainen. Myös asukaskyselyn tulosten perusteella kiinteistöillä on jätehuoltomääräysten vastaisia tyhjennysvälejä.

[30] KHO 3566/2018, KHO 3567/2018

Kuljetusyrityksille suunnatussa kyselyssä suurin osa yrityksistä ilmoitti, että niiden asiakkailla ei ole jätehuoltomääräyksistä poikkeavia tyhjennysvälejä ilman hyväksyttyä perustetta. Yritysten mukaan poikkeavat tyhjennysvälit perustuvat jätehuoltoviranomaisen tekemiin päätöksiin, ja poikkeaman peruste varmistetaan joko asiakkaalta tai viranomaiselta ennen poikkeavan tyhjennysvälin käyttöönottoa. Jätehuoltoviranomainen on toimittanut poikkeuspäätöksen tiedoksi kuljetusyritykselle silloin, kun hakija on ilmoittanut käyttämänsä kuljetusyrityksen. Valtaosassa tapauksista tietoa kuljetusyrityksestä ei kuitenkaan ole ollut käytettävissä, eikä päätöstä ole voitu toimittaa tiedoksi. Jätehuoltoviranomaisen kokemuksen mukaan kuljetusyritykset eivät myöskään ole säännönmukaisesti varmistaneet poikkeuspäätösten olemassaoloa viranomaiselta.

Jäterekisterin tarkastelussa ja poikkeamishakemusten käsittelyn yhteydessä jätehuoltoviranomaisen tietoon on tullut tapauksia, joissa sekajäteastian tyhjennys tapahtuu asiakkaan tilauksesta eli niin sanottuna soitosta tyhjennyksenä. Tällainen menettely ei vastaa jätelain ja jätehuoltomääräysten mukaista säännöllistä jätehuoltoa, jonka lähtökohtana on ennalta määritelty tyhjennysrytmi.

Tyhjennysvälien noudattamisen seurannassa on tunnistettu nykyiseen kuljetusjärjestelmään liittyviä tiedonkulun haasteita. Asukas voi pidentää sekajäteastian tyhjennysvälin 12 viikkoon sopimalla suoraan kuljetusyrityksen kanssa, jos kiinteistöllä kerätään biojäte erikseen tai kompostoidaan biojäte. Kuljetusyrityksillä ei kuitenkaan ole pääsyä kompostointi- tai biojäterekistereihin, minkä vuoksi niiden mahdollisuudet varmistaa pidennetyn tyhjennysvälin edellytysten täyttyminen ovat rajalliset.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa asiakkaan, kuljetusyrityksen ja viranomaisen hallussa olevat tiedot ovat hajautuneet eri toimijoille. Kiinteistön olosuhteissa tai kuljetussopimuksissa tapahtuvat muutokset voivat vaikuttaa tyhjennysvälin lainmukaisuuteen ilman, että tieto muutoksesta välittyy jätehuoltoviranomaiselle. Tämän vuoksi jätehuoltomääräysten noudattamisen varmistaminen edellyttää jatkuvaa tiedonkulkua ja seurantaa useiden toimijoiden välillä. Hajautunut tiedonhallinta lisää riskiä siihen, että määräystenvastaiset tyhjennysvälit jäävät havaitsematta.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa asiakas-, kuljetus- ja tyhjennystiedot ovat keskitetysti kuljetuksista vastaavan kunnallisen jäteyhtiön hallinnassa. Tällöin tyhjennysvälien määräystenmukaisuutta voidaan seurata järjestelmällisesti, määräystenvastaiset tyhjennysvälit voidaan tunnistaa tehokkaammin ja viranomaisen myöntämät poikkeukset voidaan huomioida suoraan asiakastiedoissa. Keskitetty tiedonhallinta tukee jätehuoltomääräysten noudattamista ja seurantaa sekä vähentää riskiä määräystenvastaisista tyhjennysväleistä.

5.3. Jätevirtojen seuranta

Kiertokaari ilmoitti kyselyssä kotitalouksien sekajätteen määrät vuosina 2024–2025. Tiedot perustuvat vastaanottotietoihin, jotka on koottu kuljetusyrityksittäin. Koska sekajätteen kuljetus perustuu kiinteistön haltijan ja kuljetusyrityksen välisiin sopimuksiin eikä kuljetusyrityksillä ole velvollisuutta raportoida tietoja kunnittain, kotitalouksien sekajätteen määriä ei voida nykyjärjestelmässä luotettavasti tarkastella kuntatasolla.

Kiertokaaren toimittamien tietojen mukaan se vastaanotti kotitalouksien sekajätettä yhteensä 45 060 tonnia vuonna 2024 ja 41 571 tonnia vuonna 2025. Tietojen perusteella ei kuitenkaan voida luotettavasti arvioida tarkastelualueella syntyneen kotitalouksien sekajätteen kokonaismäärää tai

asukaskohtaisia jätemääriä, koska tiedossa ei ole, kuinka paljon jätettä on kerätty kustakin kunnasta. Lisäksi ilmoitetut määrät sisältävät myös tarkastelualueen ulkopuolelta kerättyä jätettä.

Pudasjärven sekajätemäärät ovat saatavilla kuntakohtaisesti. Pudasjärvi kuuluu jätehuoltoviranomaisen toimialueeseen ja siellä on käytössä kunnan järjestämä jätteenkuljetus. Pudasjärven tiedot osoittavat, että kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätevirtojen seuranta voidaan toteuttaa kuntakohtaisesti ja nykyistä tarkemmalla tasolla, koska kuljetustiedot ovat kunnan käytettävissä. Tarkemmat tiedot parantavat mahdollisuuksia seurata jätevirtojen kehitystä sekä kohdentaa jätehuollon suunnittelua ja kehittämistoimia.

Myös jätelain valmisteluaineistossa todetaan, että kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kunnat eivät saa riittävästi tietoa alueellaan syntyvistä jätevirroista. Aineiston mukaan lisäksi on viitteitä siitä, että jätteen epäasianmukainen käsittely on yleisempää kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetuksessa kuin kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa. [31]

Tarkastelun perusteella kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kunnan vastuulle kuuluvien jätevirtojen seuranta on tiedon hajanaisuuden vuoksi rajallisempaa kuin kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa. Tämä heikentää mahdollisuuksia muodostaa luotettava kokonaiskuva kuntakohtaisista jätevirroista sekä kohdentaa jätehuollon suunnittelua ja kehittämistoimia tarpeiden mukaisesti.

5.4. Jätteenkuljetuksen toimintavarmuus poikkeus- ja häiriötilanteissa

Jätehuolto on yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämätön palvelu, jonka on toimittava kaikissa oloissa, kaikkina aikoina ja koko toimialueella.

Kuljetusyrityksille suunnatussa kyselyssä kaikki vastanneet yritykset ilmoittivat varautuneensa poikkeus- ja häiriötilanteisiin muun muassa varakaluston, henkilöstöjärjestelyjen, yhteistyöverkostojen sekä riskienhallintasuunnitelmien avulla. Kiertokaari ilmoitti varautuneensa poikkeus- ja häiriötilanteisiin muun muassa toimialuetta koskevalla varautumissuunnitelmalla sekä kuljetusurakoitsijoiden kanssa sovituilla toimintamalleilla. Kiertokaaren mukaan häiriötilanteissa resursseja voidaan tarvittaessa kohdentaa alueiden välillä ja priorisoida kriittisiä jätehuollon palveluja.

Huoltovarmuuskeskuksen varautumisoppaan mukaan jätehuollon toimintavarmuuden kannalta keskeisiä tekijöitä ovat toimijoiden varautuminen, riskienhallinta, yhteistyö ja kriittisten palveluketjujen hallinta.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuljetuksia koskevat tiedot ovat yhden toimijan hallinnassa, mikä tukee tilannekuvan muodostamista ja toiminnan koordinointia häiriötilanteissa. Käytettävissä olevan aineiston perusteella tämän vaikutusta järjestelmän toimintavarmuuteen ei kuitenkaan voida tarkemmin arvioida.

Käytettävissä olevan aineiston perusteella ei voida yksiselitteisesti todeta, että kuljetusjärjestelmällä olisi vaikutusta häiriötilanteiden toimintavarmuuteen.

[31] HE 40/2021, s. 21

5.5. Alueellinen kehittäminen

EU:n jätelainsäädännön mukaiset yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteet edellyttävät kierrätysasteen nostamista 60 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä ja 65 prosenttiin vuoteen 2035 mennessä.[32] Kansallisen seurannan perusteella yhdyskuntajätteen kierrätysasteen kehitys ei ole edennyt riittävän nopeasti tavoitteiden saavuttamiseksi, minkä vuoksi erilliskeräyksen tehostaminen ja kierrätyksen lisääminen ovat edelleen keskeisiä jätehuollon kehittämistarpeita.[33]

Jätelain valmisteluaineiston mukaan Euroopan komissio on varhaisvaroitusraportissaan pitänyt jätehuollon järjestämisvastuiden hajanaisuutta yhtenä syynä yhdyskuntajätteen kierrätyksen hitaaseen edistymiseen Suomessa ja suositellut vastuiden selkeyttämistä kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi.[34]

Suomen ympäristökeskuksen toteuttamassa Yhdyskuntajätteen kierrätyksellä vauhtia kiertotalouteen -hankkeessa todettiin, että yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteiden saavuttaminen edellyttää jätehuollon vastuiden selkeyttämistä. Selvityksessä arvioitiin, että kuljetusjärjestelmän kaksoisjärjestelmä aiheuttaa merkittävää hallinnollista taakkaa ja on ongelmallinen erityisesti silloin, kun kunnalla on vastuu jätehuollon tavoitteiden toteutumisesta. Tämän vuoksi selvityksessä esitettiin luopumista kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta.[35]

Jätehuoltopalveluiden kehittämismahdollisuudet

Jätehuollon alueellista kehittämistä voidaan tarkastella sen perusteella, millaisia palveluratkaisuja eri kuljetusjärjestelmät mahdollistavat. Perinteisen kiinteistökohtaisen jäteastian lisäksi jätehuolto voidaan järjestää monin eri tavoin. Erilaisilla palveluratkaisuilla voidaan vastata sekä taajama- että haja-asutusalueiden tarpeisiin ja edistää kierrätystavoitteiden saavuttamista.

Tarkastelussa on huomioitu jätehuollossa yleisesti käytössä olevat palveluratkaisut sekajätteelle. Tarkastelu ei sisällä kaikkia mahdollisia palveluratkaisuja, sillä palvelut ja toimintamallit kehittyvät jatkuvasti.

Kaksois- ja monilokeroastioilla tarkoitetaan usean jätelajin keräämistä samaan astiaan. Punnitsevassa keräyksessä jätemaksu perustuu syntyvän jätteen määrään. Korttelikeräys ja aluekeräyspisteet ovat usean kiinteistön yhteisiä keräysratkaisuja, joilla voidaan täydentää tai korvata kiinteistökohtaista keräystä.

Taulukossa 7 arvioidaan sitä, mahdollistaako kuljetusjärjestelmä palveluiden toteuttamisen yhtenäisenä ratkaisuna koko toimialueella vai perustuuko niiden toteutuminen yksittäisten toimijoiden tarjoamiin palveluihin. Arvio perustuu tarkastelualueen nykyiseen palvelurakenteeseen.

[32] Valtioneuvoston asetus jätteistä 978/2021, 23 §
[33] Suomen ympäristökeskus, 2025.
[34] HE 40/2021, s. 22
[35] Salmenperä, H. ym. (2019): Yhdyskuntajätteen kierrätyksen lisääminen Suomessa - toimenpiteet ja niiden vaikutukset, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 15/2019, s. 98

Palvelu	Nykytilanne	Kiinteistön haltijan järjestämässä	Kunnan järjestämässä
Seka- ja biojätteen kaksoislokeroastia	Ei käytössä	Toteuttaminen edellyttää useiden toimijoiden yhteistyötä	Mahdollinen yhtenäisenä palveluna
Monilokeroastia seka-, bio- ja pakkausjätteille	Ei käytössä	Toteuttaminen edellyttää useiden toimijoiden yhteistyötä	Mahdollinen yhtenäisenä palveluna
Punnitseva keräys	Ei käytössä	Voidaan toteuttaa yksittäisten toimijoiden tarjoamana	Mahdollinen yhtenäisenä palveluna
Kimppa-astiat	Käytössä	Mahdollinen	Mahdollinen
Korttelikeräys	Käytössä kaavaan merkityillä alueilla	Toteuttaminen edellyttää useiden toimijoiden yhteistyötä	Mahdollinen yhtenäisenä palveluna
Aluekeräyspisteet	Ei käytössä	Toteuttaminen edellyttää useiden toimijoiden yhteistyötä	Mahdollinen alueellisena palveluna

Taulukko 7. Kuljetusjärjestelmien vaikutukset jätehuoltopalveluiden kehittämismahdollisuuksiin.

Tarkastelun perusteella useita jätehuoltopalveluja voidaan toteuttaa molemmissa kuljetusjärjestelmissä. Erot liittyvät ennen kaikkea siihen, missä määrin palveluja voidaan toteuttaa yhtenäisinä ratkaisuina koko toimialueella.

Tarkastelualueen nykyisen palvelurakenteen perusteella erityisesti kaksois- ja monilokeroastioiden, korttelikeräyksen, aluekeräyspisteiden ja punnitsevan keräyksen kaltaisten palveluiden laajamittainen toteuttaminen edellyttäisi kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa useiden toimijoiden tiivistä yhteistyötä. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa vastaavat palvelut olisi mahdollista suunnitella ja toteuttaa yhtenäisenä kokonaisuutena koko toimialueella.

Kimppa-astioiden osalta kuljetusjärjestelmien välillä ei ole merkittävää eroa, sillä palvelu on nykyisin käytössä ja sitä voidaan toteuttaa kummassakin järjestelmässä.

Tarkastelu ei tarkoita, että kaikkia palveluratkaisuja olisi tarpeen toteuttaa koko toimialueella. Arvioinnissa tarkasteltiin sitä, millaiset mahdollisuudet kuljetusjärjestelmät tarjoavat palveluiden kehittämiseen ja käyttöönottoon niillä alueilla, joilla niiden toteuttaminen on tarkoituksenmukaista.

Taulukossa 8 tarkastellaan palveluiden vaikutuksia asukkaisiin ja jätelain tavoitteiden toteutumiseen.

Palvelu	Vaikutukset asukkaille	Vaikutukset jätelain tavoitteisiin
Seka- ja biojätteen kaksoislokeroastia	Helpottaa biojätteen lajittelua	Lisää biojätteen erilliskeräystä ja tukee kierrätystä
Monilokeroastia seka-, bio- ja pakkausjätteille	Helpottaa lajittelua ja mahdollistaa useiden jätejakeiden keräyksen kiinteistöllä	Lisää erilliskeräystä ja materiaalien talteenottoa
Punnitseva keräys	Mahdollisuus vaikuttaa jätemaksuihin syntyvän jätemäärän perusteella	Kannustaa jätteen määrän vähentämiseen ja lajitteluun
Kimppa-astiat	Mahdollistaa kustannusten jakamisen ja tarjoaa palvelun vähäisen jätemäärän kiinteistöille	Tukee jätehuollon saavutettavuutta ja kiinteistöjen liittymistä järjestettyyn jätehuoltoon
Korttelikeräys	Mahdollistaa laajemmat lajittelupalvelut, kustannusten jakamisen ja tehostaa alueen tilankäyttöä	Lisää erilliskeräystä ja tukee kierrätystä
Aluekeräyspisteet	Parantaa palveluiden saavutettavuutta erityisesti harvaan asutuilla alueilla	Tukee jätehuollon kattavuutta ja erilliskeräyksen saatavuutta

Taulukko 8. Palveluiden vaikutukset asukkaisiin ja jätelain tavoitteisiin.

Taulukossa esitetyt palveluratkaisut tukevat jätelain tavoitteiden toteutumista useilla eri tavoilla. Ne lisäävät erilliskeräystä ja materiaalien talteenottoa, helpottavat lajittelua, parantavat jätehuollon saavutettavuutta sekä kannustavat jätteen määrän vähentämiseen. Samalla ne voivat helpottaa asukkaiden arkea parantamalla palveluiden saavutettavuutta ja tarjoamalla mahdollisuuksia vaikuttaa jätehuollon kustannuksiin.

Asukas- ja taloyhtiökyselyissä nousi esiin useita jätehuoltopalveluiden kehittämiseen liittyviä toiveita. Vastauksissa korostuivat erityisesti jätemaksun määräytyminen syntyvän jätemäärän perusteella, mahdollisuus saada jätehuollon palvelut yhden toimijan kautta sekä korttelikeräyspisteiden lisääminen, pakkausjätteiden keräyspisteiden parempi saavutettavuus ja tyhjennysvälien joustavuus.

Sekajätteen kuljetusyritykset ilmoittivat kehittäneensä viime vuosina erityisesti palveluiden digitalisointia, kalustoa ja kuljetusten optimointia. Yritykset arvioivat kehittämisen kohdistuvan myös tulevaisuudessa edellä mainittuihin kokonaisuuksiin. Yritysten mukaan kuljetusjärjestelmän tulevaisuuteen liittyvä epävarmuus on kuitenkin hidastanut tai keskeyttänyt osan investoinneista ja kehittämistoimenpiteistä.

Kiertokaari ilmoitti kehittävänsä uusien keräysratkaisujen käyttöönottoa. Tavoitteena on laajentaa esimerkiksi monilokeroastioiden, korttelikeräyksen ja punnitsevan keräyksen käyttöä. Kiertokaaren

mukaan kuljetusjärjestelmällä on ratkaiseva vaikutus siihen, missä laajuudessa näitä ratkaisuja voidaan ottaa käyttöön.

Tarkastelun perusteella kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus ei edistä mahdollisuuksia kehittää alueen jätehuoltoa kokonaisuutena ja rajoittaa asukkaalle tarjottavia palveluratkaisuja. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus ei tue jätelain mukaisten erilliskeräys- ja kierrätystavoitteiden saavuttamista. Kunnan järjestämä jätteenkuljetus mahdollistaa jätehuollon kehittämisen kokonaisuutena ja tarjoaa asukkaille monipuolisemman palveluvalikoiman. Asukas- ja taloyhtiökyselyiden sekä alueellisen tarkastelun perusteella palveluvalikoiman monipuolistamiselle on tarvetta.

5.6. Bio- ja pakkausjätteiden sekä sekajätteen kuljetusjärjestelmien yhteensovittaminen

Tarkastelualueella asumisessa syntyvän bio- ja pakkausjätteiden kuljetus on jätelain mukaisesti kunnan järjestämä, kun taas sekajätteen kuljetus järjestetään kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena. Tämän vuoksi nykytilanteessa näiden jätejakeiden jätehuolto on järjestettävä erikseen, mikä rajoittaa yhteisiin keräysratkaisuihin perustuvien palveluiden suunnittelua ja kehittämistä.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa bio- ja sekajätteen kuljetukset voitaisiin suunnitella yhtenä kokonaisuutena. Tämä mahdollistaisi esimerkiksi bio- ja sekajätteen yhteisiin keräysratkaisuihin perustuvien palveluiden käyttöönoton nykyistä joustavammin.

Yksi asukas- ja taloyhtiökyselyissä esiin nousseista kehittämistoiveista oli mahdollisuus saada jätehuollon palvelut yhden toimijan kautta. Tämä edellyttää, että bio- ja pakkausjätteiden sekä sekajätteen kuljetukset kuuluvat samaan jätteenkuljetusjärjestelmään. Koska biojätteen ja pakkausjätteiden kuljetus on jätelain mukaisesti kunnan järjestämä, olisi palveluiden järjestäminen yhden toimijan kautta mahdollista vain, jos myös sekajätteen kuljetus kuuluu kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen.

Käynnissä olevien lainsäädäntöhankkeiden perusteella kotitalouksien erilliskeräysvelvoitteiden voidaan odottaa tulevaisuudessa laajenevan ja tiukentuvan. Tämän seurauksena bio- ja pakkausjätteiden erilliskeräys yleistyy yhä useammassa kotitaloudessa, mikä todennäköisesti vähentää sekajätteen määrää. Samalla jätehuollon painopiste siirtyy pelkästä sekajätteen keräyksestä kohti useiden eri jätejakeiden erilliskeräystä ja kierrätystä.

Jätelain uudistuksen valmisteluaineistossa on arvioitu, että kaksoisjärjestelmä ylläpitää toimintaympäristön epävarmuutta sekä vaikeuttaa jätehuollon suunnittelua ja kehittämistä yrityksissä, kuntien jätelaitoksissa ja viranomaistoiminnassa. Lisäksi järjestelmän on arvioitu hankaloittavan jätehuollon kehittämiseksi tarvittavaa eri toimijoiden välistä yhteistyötä.[36]

Tarkastelun perusteella bio- ja pakkausjätteiden sekä sekajätteen kuuluminen eri kuljetusjärjestelmiin vaikeuttaa jätehuollon kokonaisuuden ja yhteisiin keräysratkaisuihin perustuvien palveluiden

[36] HE 40/2021, s. 21

kehittämistä. Palveluiden järjestäminen yhtenäisesti ja yhden toimijan kautta on mahdollista vain, jos sekajätteen kuljetus kuuluu kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen.

5.7. Jätemaksujen ohjausvaikutus

Jätelaissa on säädetty siitä, että jätemaksun on mahdollisuuksien mukaan kannustettava jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon. [37] Etusijajärjestyksen mukaisesti ensisijaista on jätteen synnyn ehkäisy, minkä jälkeen tulee tuotteiden uudelleenkäyttö sekä materiaalien kierrätys.[38] Jätemaksut ovat kunnan käytettävissä oleva jätehuollon ohjauskeino näiden tavoitteiden edistämiseksi.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jäteastian tyhjennyshinta määräytyy kiinteistön haltijan ja kuljetusyrityksen välisen sopimuksen perusteella. Kunta määrää vain käsittelyä koskevan osan jätemaksusta. Kunta ei voi vaikuttaa kuljetusmaksujen määräytymiseen eikä varmistua siitä, miten jätetaksan ohjausvaikutus välittyy asiakkaalta perittäviin kokonaismaksuihin.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kunta voi määrittää jätemaksut kokonaisuudessaan jätelain mukaisessa taksassa. Tällöin kunta voi käyttää taksaa ohjauskeinona jätelain tavoitteiden edistämiseksi esimerkiksi kohdentamalla eri jätejakeille erilaisia maksuja. Jätetaksan rakenteella voidaan siten kannustaa jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon.

Tarkastelun perusteella kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus rajoittaa kunnan mahdollisuuksia hyödyntää jätetaksaa jätelain tavoitteita edistävänä ohjauskeinona.

5.8. Ympäristö- ja terveysvaikutukset

Jätelain valmisteluaineiston mukaan kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetusta ei voisi ottaa käyttöön, jos se lisää vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle verrattuna kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen.[39]

Jätehuollon laiminlyönnit

Ympäristönsuojeluviranomaisille tehdyn kyselyn perusteella Hailuodon, Kempeleen, Lumijoen ja Oulun alueilla ei ole vuosina 2024–2025 todettu kotitalouksien sekajätteen kuljetuksesta aiheutuneita ympäristö- tai terveyshaittoja. Iin kunnan osalta vastaavaa viranomaisaineistoa ei ollut käytettävissä.

Hailuodon, Kempeleen, Lumijoen ja Oulun kuntien ympäristönsuojeluviranomaisen, Oulun seudun ympäristötoimen, mukaan sekajätehuoltoon liittyviä yhteydenottoja ja valituksia tulee vuosittain muutamia kymmeniä. Ne koskevat muun muassa jätteiden polttamista, kiinteistöjen liittymättömyyttä järjestettyyn jätehuoltoon, pihoille ja ympäristöön hylättyjä jätteitä sekä taloyhtiöiden puutteellisia jätehuoltojärjestelyjä, kuten liian harvoja tyhjennysvälejä tai riittämättömiä jäteastioita. Lisäksi ympäristötoimeen ilmoitetaan vuosittain muutamista tapauksista, joissa rottia havaitaan jäteastioiden läheisyydessä.

[37] Jätelaki 646/2011, 78 §
[38] Jätelaki 646/2011, 8 §
[39] HE 199/2010, s. 88

Ympäristötoimen mukaan yhteydenottoja tulee enemmän taajama-alueilta kuin haja-asutusalueilta. Taajamissa yhteydenotot liittyvät tyypillisesti taloyhtiöiden jätehuoltoon, kun taas haja-asutusalueilla korostuvat jätteiden polttamiseen ja ympäristöön jätettyihin jätteisiin liittyvät tapaukset.

Jätehuoltoviranomaisen saamien yhteydenottojen perusteella sekajätteen kuljetuksiin liittyvien yhteydenottojen ja valitusten määrä on ollut vähäinen. Yhteydenotot koskevat pääasiassa kiinteistöjen liittymättömyyttä järjestettyyn jätehuoltoon, taloyhtiöiden riittämättömiä jäteastioita ja jätehuoltomääräysten vastaista jätteenkäsittelyä, kuten jätteen polttoa.

Jätelain valmisteluaineistossa todetaan, että kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen alueella on kiinteistön haltijan käytännössä helpompi laiminlyödä velvollisuutensa liittyä järjestettyyn jätteenkuljetukseen kuin kunnan järjestämässä kuljetuksessa.[40] Näin ollen kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus lisää riskiä jätehuollon järjestämisen laiminlyönneistä aiheutuville ympäristö- ja terveyshaitoille.

Tarkastelun perusteella jätteenkuljetuksesta ei ole havaittu aiheutuneen sellaisia terveys- tai ympäristöhaittoja, joiden voitaisiin katsoa johtuvan käytössä olevasta kuljetusjärjestelmästä. Kiinteistön haltijan järjestämän kuljetusjärjestelmän ei voida arvioida aiheuttavan vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Liikenne ja päästöt

Jätteenkuljetuksen ympäristövaikutukset liittyvät pääasiassa kuljetuksista aiheutuvaan liikenteeseen, liikenneturvallisuuteen, meluun ja pakokaasupäästöihin. Kuljetusjärjestelmien väliset erot ympäristövaikutuksissa syntyvät ensisijaisesti kuljetusreittien tehokkuudesta ja kuljetussuoritteen määrästä.

Jäteautoliikenteen vaikutuksia Oulun seudulla arvioitiin vuonna 2008 tehdyssä selvityksessä. [41] Selvityksen mukaan jätekuljetusten osuus Oulun seudun raskaasta liikenteestä oli noin 0,62 prosenttia ja kokonaisliikenteestä noin 0,4 prosenttia. Selvityksessä arvioitiin, että siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen vähentäisi kunnan vastuulle kuuluvan jätehuollon kuljetussuoritetta noin 14 prosentilla. Tämän arvioitiin vähentävän myös kuljetuksista aiheutuvia päästöjä vastaavassa suhteessa.

Tulee ottaa huomioon, että selvitys perustuu vuonna 2008 tehtyyn tarkasteluun. Kuljetusyritysten käyttämä kalusto, reittioptimointi ja tietojärjestelmät ovat sittemmin kehittyneet, minkä vuoksi kuljetusjärjestelmien väliset erot voivat nykytilanteessa olla pienempiä kuin selvityksessä on arvioitu. Toisaalta jätelain muutoksen myötä bio- ja pakkausjätteiden kuljetukset ovat lisänneet kuljetussuoritteiden määrää, mikä voi vaikuttaa kuljetusjärjestelmien välisten erojen suuruuteen.

Tuoreemmassa Uudenkaupungin alueella vuonna 2025 tehdyssä reittimallinnukseen perustuvassa tutkimuksessa kunnan järjestetyn jätteenkuljetuksen arvioitiin vähentävän ajosuoritetta noin 19–45

[40] HE 40/2021 s. 67

[41] Ramboll, 2008. Oulun Jätehuolto, Oulun seudun jätteenkuljetusyrittäjät: Järjestetyn jätteenkuljetuksen vaihtoehtojen vertailu

prosenttia, alueesta riippuen, verrattuna kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen. Samalla myös polttoaineenkulutuksen ja päästöjen arvioitiin vähenevän.[42]

Sekä vuoden 2008 Oulun seudun selvitys että vuoden 2025 Uudenkaupungin tutkimus viittaavat siihen, että kunnan järjestämä jätteenkuljetus mahdollistaa kuljetusten tehokkaamman kokonaisoptimoinnin. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa reittioptimointi tehdään yrityskohtaisesti kunkin kuljetusyrityksen oman asiakaskunnan perusteella, kun taas kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa reitit voidaan suunnitella koko kuljetusalueen asiakaskunnan tasolla.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa bio- ja pakkausjätteiden sekä sekajätteen keräilyä voitaisiin joillakin alueilla toteuttaa samanaikaisesti esimerkiksi monilokeroautoilla tai muuten yhteensovitettuina kuljetuksina. Tällaiset järjestelyt voisivat vähentää liikennesuoritetta ja kuljetuksista aiheutuvia päästöjä. Vaikutusten suuruutta ei kuitenkaan ole tässä selvityksessä arvioitu.

Rambollin selvityksen mukaan kuljetusjärjestelmien välinen ero melutasossa on vähäinen. Kummankaan järjestelmän melutason ohjearvojen ei arvioitu ylittyvän pelkästään jätteenkuljetusten seurauksena, eikä järjestelmän muutoksella arvioitu olevan vaikutusta kuljetusten aiheuttamiin enimmäismelutasoihin.[42]

Kuljetusjärjestelmien toimintalogiikat sekä esitetyt tutkimustulokset viittaavat siihen, että kunnan järjestämä jätteenkuljetus voi vähentää liikennesuoritetta, raskaan liikenteen määrää ja kuljetuksista aiheutuvia päästöjä verrattuna kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen. Tarkastelualueella ei kuitenkaan ole tehty ajantasaista kuljetusreittien tai liikennesuoritteiden mallinnusta, joten vaikutusten tarkkaa suuruutta tai mahdollisia vaikutuksia liikenneturvallisuuteen ei voida arvioida.

5.9. Johtopäätös

Tarkastelun perusteella kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus ei edistä jätehuollon yleistä toimivuutta. Tarkastelu osoittaa, että jätehuolto ei toteudu alueella jätelain ja jätehuoltomääräysten mukaisesti. Alueella on käytössä jätehuoltomääräysten vastaisia tyhjennysvälejä ja osa alueen kiinteistöistä jää järjestetyn jätehuollon ulkopuolelle. Tarkastelussa tunnistettiin tiedonkulkuun liittyviä haasteita, jotka vaikeuttavat jätehuoltomääräysten noudattamisen ja jätevirtojen seurantaa. Poikkeus- ja häiriötilanteisiin varautumisen osalta ei voitu todeta toisen kuljetusjärjestelmän olevan selvästi toista toimintavarmempi.

Tarkastelun perusteella kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus ei tue jätehuollon alueellista kehittämistä. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus ei edistä mahdollisuuksia kehittää alueen jätehuoltoa kokonaisuutena, ja se rajoittaa asukkaalle tarjottavia palveluratkaisuja eikä se tue jätelain mukaisten erilliskeräys- ja kierrätystavoitteiden saavuttamista. Tarkastelu osoittaa, että kunnan järjestämä jätteenkuljetus tarjoaa edellytykset kehittää jätehuoltoa kokonaisuutena koko toimialueella. Se mahdollistaa myös bio-, pakkaus- ja sekajätehuollon yhteensovittamisen, uusien palveluratkaisujen käyttöönoton ja jätetaksan hyödyntämisen jätelain tavoitteita tukevana ohjauskeinona.

[42] Ahosola 2018

Tarkastelun perusteella kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus ei aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen arvioitiin kuitenkin mahdollistavan tehokkaamman kuljetusten alueellisen optimoinnin, ja sitä kautta liikennesuoritteiden ja päästöjen vähentämisen.

Jätelain 37 §:n mukainen edellytys ei täyty jätehuollon yleisen toimivuuden edistämisen eikä jätehuollon alueellisen kehittämisen osalta. Sen sijaan kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen ei arvioida aiheuttavan vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, joten edellytys täyttyy tältä osin.

6. Kuljetusjärjestelmän vaikutukset

Jätelain valmisteluaineiston mukaan kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen vaikutuksia arvioitaessa on tarkasteltava, ovatko järjestelmän vaikutukset kokonaisuutena myönteisiä, kun otetaan erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan. Arvioinnissa voidaan huomioida muun muassa vaikutukset jätehuoltokustannuksiin ja eri toimijoiden työmäärään. Lisäksi kunta voi kokonaisarvioinnissa painottaa sellaisia tekijöitä, joita se pitää alueellisesti tärkeinä. [43]

6.1. Vaikutukset kotitalouksiin

Kuljetusjärjestelmän vaikutukset eivät kohdistu kaikkiin asukasryhmiin samalla tavalla. Taloyhtiöissä korostuvat jätehuollon hallinnointiin ja useiden jätejakeiden keräyspalveluiden järjestämiseen liittyvät kysymykset. Haja-asutusalueilla ja vapaa-ajan asunnoilla korostuvat palveluiden saavutettavuus ja jätehuoltoratkaisujen soveltuvuus erilaisiin käyttötilanteisiin. Taajamien pientaloalueilla puolestaan korostuvat lajittelumahdollisuudet, erilliskeräyspalveluiden saatavuus ja erilaiset keräysratkaisut. Tämän vuoksi kuljetusjärjestelmän vaikutuksia on perusteltua tarkastella eri asukasryhmien ja käyttötarpeiden näkökulmasta.

Vaikutukset kustannuksiin

Kotitalouksien sekajätehuollon vuosikustannukset ovat tyypillisesti muutamia satoja euroja vuodessa. Jätehuoltokustannuksiin vaikuttavat kiinteistökohtaiset tekijät, kuten asukkaiden määrä, jäteastioiden koko, tyhjennysväli ja mahdollisuudet käyttää yhteistä jäteastiaa. Kotitalous voi itse vaikuttaa kustannuksiin lajittelemalla jätteitä tehokkaasti. Kuljetusjärjestelmän vaikutukset yksittäisen kotitalouden kustannuksiin voivat näiden kiinteistökohtaisten tekijöiden rinnalla olla melko vähäisiä.

Asukaskyselyn perusteella sekajätteen kuljetuksen hintatasoa pidetään pääasiassa kohtuullisena. Samalla kysely osoitti, että hinta on tärkein sopimuksen valintakriteeri ja yleisin syy kuljetusyrityksen kilpailuttamiseen. Näin ollen jätehuollon kustannukset ovat keskeinen asia kotitalouksille.

Taloyhtiö- ja isännöitsijäkyselyssä yli puolet vastaajista piti sekajätteen kuljetuksen hintatasoa kohtuullisena. Isännöitsijät havaitsivat hintaeroja isännöimiensä taloyhtiöiden jätehuoltokustannuksissa. Asukkaiden ja taloyhtiöiden vastaukset perustuvat yksittäisten kiinteistöjen

[43] HE 199/2010, s. 88

tai taloyhtiöiden kokemuksiin, eikä niiden perusteella voida arvioida jätteenkuljetusjärjestelmän vaikutuksia kustannustasoon.

Jätelain valmisteluaineiston mukaan siirtymisestä kunnan keskitetysti järjestämään jätteenkuljetukseen hyötyisivät erityisesti pienet kotitalouskiinteistöt, koska niillä ei useimmiten ole suuren tilaajan neuvotteluvoimaa markkinoilla. Vaikutukset voivat kuitenkin olla päinvastaisia esimerkiksi suurissa asuinkiinteistöissä, jotka hallitsevat jätehuoltopalveluiden tehokkaan kilpailuttamisen.[44]

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa turvataan kuljetuspalvelut asukkaille tasapuolisin hinnoin, kun taas kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetuksessa jätemaksun kuljetusta koskeva osuus vaihtelee asiakkaan ja kuljetusyrityksen välisen sopimuksen mukaisesti. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa maksut perustuvat julkisesti hyväksyttyyn jätetaksaan, jolloin maksut ja niiden muutokset ovat asiakkaan kannalta läpinäkyviä.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen vuonna 2010 tekemässä tutkimuksessa keskitetysti kilpailutetun jätteenkuljetuksen havaittiin olevan keskimäärin edullisempi kuin kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus. Tutkimuksen tilastollisen analyysin perusteella siirtyminen kiinteistön haltijan järjestämästä kuljetuksesta kunnan kilpailuttamaan kuljetusjärjestelmään oli yhteydessä keskimäärin noin 40 prosentin hinnanalennukseen 600 litran jäteastian tyhjennystä kohden. [45]

Jätelain valmisteluaineistossa on viitattu sekä edellä mainittuun tutkimukseen että Kiinteistöliiton Indeksitalo -vertailuihin kustannusten kohtuullisuuden arvioinnissa.[46] Kiinteistöliiton Indeksitalo 2026 -vertailun perusteella kuntien välillä on merkittäviä eroja kiinteistöjen jätehuollon kustannuksissa. Vertailussa vakiomuotoisen kerrostaloyhtiön jätehuoltokustannukset vaihtelivat noin 0,17 eurosta 0,37 euroon neliömetriä kohden kuukaudessa.[47] Vertailu osoittaa, että jätehuollon kustannustasoon vaikuttavat useat paikalliset tekijät, minkä vuoksi pelkän kuljetusjärjestelmän perusteella ei voida tehdä yksiselitteisiä johtopäätöksiä kustannusten tasosta yksittäisessä kunnassa.

Jätteenkuljetuksen kustannuksiin vaikuttavat kuljetusjärjestelmän lisäksi useat muut tekijät, kuten työvoima-, kalusto-, polttoaine- ja huoltokustannukset. Pelkästään jätemaksujen muutosten perusteella ei siten voida tehdä johtopäätöksiä siitä, johtuuko kustannuskehitys kuljetusjärjestelmästä vai yleisestä kustannustason muutoksesta.

Tarkastelun perusteella jätehuollon kustannukset ovat kotitalouksille tärkeä tekijä, mutta käytettävissä olevan aineiston perusteella ei voida tehdä yksiselitteisiä johtopäätöksiä kuljetusjärjestelmien välisistä kustannuseroista. Kuljetusjärjestelmien väliset erot liittyvät asukkaan näkökulmasta ennen kaikkea maksujen määräytymisen läpinäkyvyyteen, vertailtavuuteen ja yhdenvertaisuuteen.

[44] HE 40/2021, s. 42
[45] VATT 2010, s.19
[46] HE 40/2021, s. 42
[47] Kiinteistöliitto, Indeksitalo 2026

Vaikutukset kotitalouden valinnanmahdollisuuksiin

Kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetuksessa asukas voi valita kuljetusyrityksen. Asukas- ja taloyhtiö kyselyiden tulosten perusteella mahdollisuutta pidetään tärkeänä, mutta sitä käytetään käytännössä verrattain harvoin. Lisäksi valintamahdollisuudet vaihtelevat alueittain palveluntarjoajien määrän mukaan. Erityisesti Hailuodossa, Iissä ja Lumijoella koettiin, että alueella toimii vain yksi yritys eikä vaihtoehtoja ole.

Kuljetusyrityksen valinnan lisäksi kiinteistön haltijalla on mahdollisuus vaikuttaa jätehuoltopalvelun sisältöön esimerkiksi valitsemalla tyhjennysvälin, jäteastian koon ja mahdollisia lisäpalveluita. Tyhjennysväli voidaan valita jätehuoltomääräysten asettamissa rajoissa. Vastaavat vaikutusmahdollisuudet ovat pääosin käytettävissä myös kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa, vaikka palveluntarjoajan valinta ei tällöin ole kiinteistön haltijan päätettävissä.

Tarkastelun perusteella valinnanvapauden käytännön merkitys on rajallinen, sillä suurin osa asukas- ja taloyhtiökyselyihin vastanneista ei ollut vaihtanut kuljetusyritystä tai kilpailuttanut palvelua viime vuosina. Osa vastaajista piti kuitenkin mahdollisuutta valita kuljetusyritys tärkeänä periaatteellisena asiana. Valinnanmahdollisuudet vaihtelevat käytännössä alueittain. Alueilla, joilla toimii käytännössä vain yksi yritys, asiakkaiden mahdollisuudet vertailla hintoja tai vaihtaa palveluntarjoajaa ovat rajalliset.

Jätelain valmisteluaineistossa on arvioitu, että kuljetusjärjestelmien vaikutukset asukkaisiin voivat vaihdella riippuen siitä, millaisia ominaisuuksia jätehuoltopalvelulta pidetään tärkeinä. Osa asukkaista arvostaa mahdollisuutta valita sekajätteen kuljetusyritys ja kilpailuttaa palvelu itse, kun taas osa pitää tärkeämpänä sitä, että jätehuoltopalvelut ovat yhden toimijan kautta saatavilla ja että maksut määräytyvät yhdenmukaisin perustein koko toimialueella. Näiden tavoitteiden välillä on valintatilanne, sillä valinnanvapautta ja palveluiden yhdenmukaista järjestämistä ei voida toteuttaa samanaikaisesti.[48]

Tarkastelun perusteella kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus tarjoaa kiinteistön haltijalle mahdollisuuden valita sekajätteen kuljetusyritys ja kilpailuttaa palvelu. Valintamahdollisuutta käytetään kuitenkin suhteellisen harvoin, ja käytännön mahdollisuudet vaihtelevat alueittain. Kuljetusjärjestelmien vaikutukset asukkaisiin liittyvät ennen kaikkea siihen, korostuuko jätehuollossa asiakkaan mahdollisuus valita kuljetusyritys vai palveluiden yhdenmukaisuus.

Vaikutukset jätehuollon järjestämiseen

Jätehuollon palveluiden järjestämisen näkökulmasta asiakkaan on asioitava jätehuollon toimijoiden kanssa esimerkiksi liittyessään jätehuoltoon, muuttaessaan tyhjennysvälejä, tilatessaan lisäpalveluja tai selvittäessään laskutukseen liittyviä kysymyksiä. Nykytilanteessa sekajätteen kuljetuspalvelut ja bio- ja pakkausjätteiden kuljetuspalvelut järjestetään eri toimijoiden kautta, minkä vuoksi asiakkaan asiointi voi kohdistua useampaan tahoon.

Jätelain valmisteluaineistossa on arvioitu, että kiinteistön haltijan järjestämän sekajätteen kuljetuksen alueella kuljetuksen järjestämisvastuiden jakautuminen kunnalle ja kiinteistön haltijalle voidaan kotitalouksissa kokea epäselvänä ja ongelmallisena. Valmisteluaineiston mukaan kiinteistön haltijan kannalta on epäkäytännöllistä, että kunta ei voi erilliskeräyksen ohella järjestää kiinteistön puolesta

[48] HE 40/2021, s.70

myös sekajätteen keräystä. Vastaavasti kiinteistön haltija ei voi sekajätteen keräyksen ohella järjestää samalla myös biojätteen ja pakkausjätteiden erilliskeräystä ja hyödyntää siinä yksityisen jätehuoltoyrityksen mahdollisesti tarjoamia monilokerokeräysratkaisuja. [49]

Kyselytulosten perusteella valtaosa kotitalouksista koki jätehuollon hoitamisen helpoksi. Yleisimpänä jätehuollon hoitamista vaikeuttavana tekijänä nousi kuitenkin esiin tarve asioida useiden eri toimijoiden kanssa. Taloyhtiöissä korostuivat lisäksi laskutuksen ja maksujen seuranta sekä jätehuollon järjestämiseen käytettävä työaika. Taloyhtiöissä jätehuollon hoitaminen koettiin kotitalouksia useammin vaivalloiseksi.

Tarkastelun perusteella jätehuollon järjestäminen näyttäisi olevan asiakkaan näkökulmasta selkeämpää tilanteessa, jossa jätehuoltoon liittyvät palvelut ja vastuut ovat yhden toimijan kautta järjestettyjä. Kyselytulokset tukevat osittain jätelain valmisteluaineistossa esitettyä arviota siitä, että usean toimijan malli voi olla kotitalouksille epäselvä ja ongelmallinen. Vaikka valtaosa vastaajista koki jätehuollon hoitamisen helpoksi, useiden toimijoiden kanssa asiointi nousi kyselyissä keskeisimmäksi jätehuollon hoitamista vaikeuttavaksi tekijäksi.

Vaikutukset jätehuoltopalveluihin

Luvun 5.5 tarkastelun perusteella tarkastelualueen jätehuolto perustuu nykyisin pääosin kiinteistökohtaisiin yhden jätejakeen keräysastioihin. Kotitalouden näkökulmasta jätehuollon järjestämistapa on siten useimmiten sama riippumatta siitä, onko kyse vakituisesta vai vapaa-ajan asunnosta ja sijaitseeko kiinteistö taajamassa vai haja-asutusalueella. Asukkaiden käytännön valintamahdollisuudet liittyvät nykytilanteessa pääosin jäteastian kokoon, tyhjennysväliin ja kuljetusyrityksen valintaan. Erilaisten alueiden ja asukasryhmien tarpeisiin suunniteltuja palveluratkaisuja on käytössä vain rajallisesti.

Jätehuoltopalveluiden kehittämistarpeet vaihtelevat alueittain. Harvaan asutuilla alueilla sekä vapaa-ajan asumisessa tarve kohdistuu erityisesti vaihtoehtoisiin keräysratkaisuihin, kuten aluekeräyspisteisiin ja joustaviin kimpparatkaisuihin. Aluekeräyspisteet tarjoavat asukkaille vaihtoehdon kiinteistökohtaiselle jäteastialle ja helpottavat jätehuollon järjestämistä tilanteissa, joissa oma jäteastia ei pitkien etäisyyksien, vaikeiden kulkuyhteyksien tai vähäisen käytön vuoksi ole tarkoituksenmukainen ratkaisu. Liittymisasteita koskevat havainnot harvaan asutuilla alueilla (luku 3.3) viittaavat siihen, että tällaisille palveluratkaisuille on tarvetta. Samalla monipuolisimmat palveluratkaisut voisivat parantaa jätehuollon saavutettavuutta ja tukea kiinteistöjen liittymistä järjestettyyn jätehuoltoon.

Taajamien pientaloalueilla kehittämismahdollisuudet liittyvät erityisesti erilliskeräyksen laajentamiseen. Seka- ja biojätteen kaksoislokeroastiat sekä useita jätejakeita yhdistävät monilokeroastiat voisivat helpottaa lajittelua, vähentää tarvetta useille erillisille jäteastioille ja mahdollistaa nykyistä laajemmat keräyspalvelut kiinteistöllä. Tiiviissä kaupunkirakenteessa myös korttelikeräysratkaisut voisivat lisätä lajittelumahdollisuuksia ja täydentää nykyisiä palveluja.

Lain mukaisten kierrätystavoitteiden toteuttaminen näkyy kotitalouksille ennen kaikkea siinä, kuinka helposti lajittelu voidaan toteuttaa osana arkea. Kierrätystavoitteiden saavuttamista tukevat

[49] HE 40/2021, s.42

palveluratkaisut, jotka helpottavat lajittelua, lisäävät keräysmahdollisuuksia ja tarjoavat asukkaille vaihtoehtoisia tapoja järjestää jätehuolto.

Asukas- ja taloyhtiökyselyjen perusteella nykyisiä jätehuoltopalveluja pidetään pääosin toimivina, mutta samalla esiin nousi useita palveluiden kehittämistarpeita. Vastauksissa korostuivat erityisesti jätemaksun määräytyminen syntyvän jätemäärän perusteella, mahdollisuus saada jätehuollon palvelut yhden toimijan kautta sekä korttelikeräyspisteiden lisääminen, pakkausjätteiden keräyspisteiden parempi saavutettavuus ja tyhjennysvälien joustavuus. Tulokset viittaavat siihen, että nykyisten palveluiden rinnalle nähdään tarvetta myös uusille ja monipuolisemmille jätehuollon ratkaisuille.

Tarkastelun perusteella eri alueiden ja asukasryhmien tarpeet eivät ole samanlaisia. Jätehuoltopalveluiden kehittämisessä on huomioitava sekä saavutettavuuteen liittyvät tarpeet harvaan asutuilla alueilla että taajama-alueiden mahdollisuudet laajentaa erilliskeräystä ja tarjota asukkaille nykyistä monipuolisempia keräyspalveluja.

6.2. Vaikutukset yrityksiin

Sekajätteen kuljetusjärjestelmällä on ensisijaisesti vaikutusta kotitalouksien sekajätteen kuljetuspalveluja tarjoaviin yrityksiin. Sen ei arvioida aiheuttavan merkittäviä vaikutuksia alueen elinkeinorakenteeseen tai muuhun yritystoimintaan yleisesti. Yritysvaikutuksia tarkastellaan tämän vuoksi erityisesti alueella toimivien sekajätteen kuljetusyritysten näkökulmasta.

Yritysten toiminnan nykytila

Alueella toimii useita sekajätteen kuljetuspalveluja tarjoavia yrityksiä, joiden koko, toiminta-alueet ja liiketoimintarakenteet vaihtelevat (luku 3.5). Kuljetusyrityksille suunnatun kyselyn perusteella sekajätteen kuljetuspalveluja tarjoavat yritykset harjoittavat tyypillisesti myös muuta jätehuoltoliiketoimintaa. Yleisimmät palvelut ovat asumisessa syntyvien lietteiden ja yritysjätteiden kuljetukset. Kotitalouksien sekajätteen kuljetus muodostaa usein vain osan yritysten liiketoiminnasta, mutta sen merkitys vaihtelee yritysten välillä.

Jäterekisteritietojen perusteella nykyinen kuljetusjärjestelmä ei ole kaikilla alueilla johtanut kuljetusyritysten väliseen kilpailuun samoista asiakkaista. Erityisesti Hailuodossa, Iissä ja Lumijoella sekajätteen kuljetuksia toteuttaa käytännössä yksi yritys. Vastaavaa asiakkuuksien keskittymistä voidaan havaita myös joillakin Oulun alueilla.

Keskittyminen voi liittyä alueiden harvaan asutukseen ja pitkiin kuljetusetäisyyksiin. Markkina ei välttämättä tarjoa riittävästi asiakkaita useiden yritysten samanaikaiseen toimintaan alueella. Joillakin alueilla yhden yrityksen vahva asema voi perustua pitkäaikaiseen markkina-asemaan ja vakiintuneisiin asiakassuhteisiin. Käytettävissä oleva aineisto ei mahdollista sen arvioimista, missä määrin asiakkuuksien keskittyminen johtuu markkinoiden rakenteellisista ominaisuuksista ja missä määrin historiallisesta markkinakehityksestä.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) mukaan jätteenkuljetusmarkkinoille voi muodostua paikallisia monopoleja, joissa yritykset hyödyntävät sijaintietuaan markkinaosuuksien hankinnassa. Tällaisissa tilanteissa kilpailu voi jäädä epätäydelliseksi, minkä vuoksi kilpailua lisäävät toimenpiteet voivat olla hyödyllisiä sekä asiakkaiden että toimialan kannalta. VATT:n mukaan kilpailupaineen

lisääminen voi kasvattaa markkinoiden tehokkuutta ja taloudellisesti kannattavan toiminnan määrää. Vaikka tämä voi samalla vähentää markkinoilla toimivien yritysten määrää, vaikutusta on pidetty toimialan kokonaistoimivuuden ja kehittymisen näkökulmasta myönteisenä. [50]

Vaikutukset kuljetusyritysten toimintaan

Kyselyyn vastanneet kuljetusyritykset arvioivat, että kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen siirtyminen heikentäisi toimintaedellytyksiä. Vastauksissa korostuivat huoli kilpailutuksiin liittyvästä epävarmuudesta, markkinaosuuksien säilymisestä, henkilöstövaikutuksista sekä toiminnan jatkuvuudesta.

Kuljetusjärjestelmän muutoksen vaikutukset kohdistuisivat yrityksiin eri tavoin riippuen muun muassa niiden koosta, asiakaskunnasta, liiketoimintarakenteesta, toiminta-alueesta ja siitä, kuinka merkittävä osa toiminnasta perustuu kotitalouksien sekajätteen kuljetuksiin. Osa yrityksistä voi hyötyä muutoksesta kilpailutuksissa menestymällä, kun taas osalle muutos voi merkitä toiminnan supistumista.

Myös jätelain valmisteluaineistossa on arvioitu, että kuljetusjärjestelmän muutoksen vaikutukset yrityksiin vaihtelevat. Haitallisten vaikutusten on arvioitu kohdistuvan erityisesti haja-asutusalueilla toimiviin pieniin kuljetusyrityksiin, kun taas kilpailutuksissa menestyvien yritysten toimintaedellytykset voivat parantua. Kokonaisuutena tarkasteltuna muutoksen ei kuitenkaan ole arvioitu vaikuttavan merkittävästi toimialatasolla, vaikka vaikutukset yksittäisille yrityksille voivat olla huomattavia.[51]

Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen vaikutuksia yrityksiin arvioitiin myös Suomen Yrittäjät ry:n Yritysvaikutusten arvioinnin käsikirjan ja sen mukaisen liikennevalomallin avulla. Yritysvaikutuksia arvioitiin yksityisten jätehuoltoyritysten toiminnan ja jätehuollon toteuttamisen kannalta tilanteessa, jossa siirrytään sekajätteen sopimusperusteisesta jätteenkuljetuksesta kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen. Arviointi on esitetty liitteessä 9.

Liikennevalomallin tulosten perusteella siirtymisellä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen ei arvioida olevan merkittäviä kielteisiä vaikutuksia alueen yritystoimintaan kokonaisuutena. Arvioinnissa tunnistettiin kuitenkin yksittäisiin yrityksiin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia sekä siirtymävaiheeseen liittyvää epävarmuutta. Vaikutukset kohdistuvat pääasiassa kotitalouksien sekajätehuollossa toimiviin yrityksiin, joissa kilpailun painopiste siirtyy asiakaskohtaisesta kilpailusta kilpailuun alueellisista urakoista. Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen arvioidaan tehostavan logistiikkaa, tukevan jätelain tavoitteiden toteutumista sekä mahdollistavan markkinoille pääsyn myös uusille toimijoille. Vaikka siirtymävaihe voi aiheuttaa osalle yrityksistä epävarmuutta, pitkän aikavälin yritysvaikutusten arvioidaan olevan yritysten näkökulmasta pääosin neutraaleja ja osin lievästi myönteisiä.

Vaikutukset henkilöstöön

Yrityskyselyyn vastanneet yritykset ilmoittivat kotitalouksien sekajätehuollon työllistävän tarkastelualueella yhteensä 142 henkilöä. Suurin osa henkilöstöstä työskentelee kuljetustehtävissä ja noin kolmasosa hallinnon ja asiakaspalvelun tehtävissä. Vastaajayritykset arvioivat kunnan

[50] VATT 2010, s.2
[51] HE 40/2021, s. 83

järjestämään jätteenkuljetukseen siirtymisen vähentävän henkilöstötarvetta. Arviot perustuvat yritysten omiin näkemyksiin kuljetusjärjestelmän muutoksen vaikutuksista.

Jätteenkuljetuksen tarve ei poistu kuljetusjärjestelmän muuttuessa, sillä kuljetuspalveluja tarvitaan kummassakin järjestelmässä. Työ voi siirtyä yritykseltä toiselle ilman, että kuljetustarpeen kokonaismäärä olennaisesti muuttuu. Käytettävissä olevan aineiston perusteella vaikutuksia työpaikkojen kokonaismäärään ei kuitenkaan voida arvioida luotettavasti.

Kunnan järjestämä jätteenkuljetus voi tuoda nykyistä kattavammin järjestetyn jätehuollon piiriin sellaisia kiinteistöjä, jotka eivät tällä hetkellä ole asianmukaisesti liittyneet jätehuoltoon. Tämä voisi kasvattaa kuljetuspalveluiden asiakaspohjaa ja kuljetettavan jätteen määrää, mikä saattaisi lisätä työvoiman tarvetta jätehuollossa.

Vaikutukset kilpailuun

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa yritykset kilpailevat yksittäisistä asiakkaista. Kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen siirtyminen ei poista kilpailua, mutta muuttaa sen luonnetta. Yritykset eivät kilpailisi yksittäisistä asiakkaista, vaan kilpailutettavista kuljetusurakoista.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen VATT:n selvityksen mukaan molempiin kuljetusjärjestelmiin liittyy kilpailun toimivuuden kannalta sekä vahvuuksia että riskejä. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus voi johtaa paikallisten monopolien tai vahvojen markkina-asemien muodostumiseen, mikä voi heikentää kilpailua. Kunnan järjestämä jätteenkuljetus puolestaan voi keskittää markkinoita suurille yrityksille ja heikentää pienempien yritysten toimintaedellytyksiä. Se, kumpi järjestelmä käytännössä tukee kilpailua paremmin, riippuu alueellisista olosuhteista, markkinoiden rakenteesta ja kilpailutusten toteutustavasta.[52]

VATT on arvioinut lausunnossaan hallituksen esityksestä (HE 40/2021), että kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus on markkina, jolla markkinoille tulon esteet ovat korkeat ja joka on siten altis keskittymiselle. Lausunnon mukaan uuden kuljetusyrityksen on hankittava suuri asiakasmäärä ennen kuin kalustoon tehtävät investoinnit ovat taloudellisesti kannattavia. VATT:n mukaan kunnan järjestämä kilpailutus voi alentaa markkinoille tulon esteitä poistamalla asiakkaiden hankintaan liittyviä haasteita, vaikka kilpailutuksen toteuttamiseen liittyy myös käytännön haasteita.[53]

Kilpailun toimivuuden lisäksi kuljetusjärjestelmällä voi olla vaikutuksia yritysten hallinnolliseen työhön. Kunnan järjestämään kilpailutukseen osallistuminen ja hankintamenettelyn omaksuminen voi aluksi lisätä kuljetusyritysten hallinnollista työtä. Toisaalta jätelain valmisteluaineistossa on todettu, että kunta voi toimia erityisesti pk-yrityksille luotettavana sopimus- ja yhteistyökumppanina ja vähentää yritysten hallinnollisia tehtäviä esimerkiksi laskutuksen, neuvonnan ja asiakasrekisterien ylläpidon osalta.[54]

[52] VATT 2010, s. 19–20
[53] VATT 2021
[54] HE 40/2021, s. 58

Kuljetusjärjestelmien vaikutuksia yritysten mahdollisuuksiin toimia markkinoilla on tarkasteltu myös jätelain valmisteluaineistossa. Sen mukaan kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen alueilla kuljetusurakoita hoitavien yritysten määrä on keskimäärin jonkin verran pienempi kuin kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen alueilla. Kunnan kilpailuttamilla alueilla kuljetuksista keskimäärin 56 prosenttia oli valtakunnallisten yritysten ja 44 prosenttia alueellisten tai paikallisten yritysten hoidossa, mutta alueellinen vaihtelu oli suurta. Lähes kaikilla alueilla toimi useita alueellisia tai paikallisia yrityksiä. Valmisteluaineiston mukaan kilpailutusten toteutustavalla on keskeinen merkitys siihen, kuinka monen yrityksen on mahdollista toimia alueella. [55]

Myös VATT:n selvityksen mukaan esimerkiksi urakka-alueiden koko, kilpailutettavien kohteiden määrä, sopimuskausien pituus ja markkinoiden liiallista keskittymistä ehkäisevät kilpailutusehdot vaikuttavat olennaisesti yritysten mahdollisuuksiin osallistua kilpailutuksiin ja toimia markkinoilla. [53]

Tarkastelun perusteella kumpaankin kuljetusjärjestelmään liittyy yritysten toiminnan ja kilpailun kannalta sekä etuja että riskejä. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kilpailu voi alueittain heikentyä markkinoiden keskittyessä yhdelle tai muutamalle toimijalle. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kilpailun toimivuus puolestaan riippuu olennaisesti kilpailutusten toteutustavasta ja urakka-alueiden muodostamisesta. Tarkastelun perusteella kilpailu säilyy molemmissa kuljetusjärjestelmissä, mutta kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kilpailu kohdistuu yksittäisten asiakkuuksien sijaan alueellisiin kuljetusurakoihin.

Alustava kilpailutussuunnitelma

Jätelaissa on pyritty turvaamaan erikokoisten yritysten mahdollisuudet osallistua jätteenkuljetuspalveluiden kilpailutuksiin. Kuljetushankinnat tulee lähtökohtaisesti kilpailuttaa osiin jaettuina siten, että useammalla yrityksellä on mahdollisuus tulla valituksi palveluntuottajaksi. [56] Myös korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan todennut, että kuljetusyrittäjien tasapuolisia mahdollisuuksia osallistua kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen kilpailutuksiin on pyritty turvaamaan jätelain säännöksillä. Oikeuden mukaan yritysten kilpailuasemaan ja markkinoiden toimivuuteen liittyvät vaikutukset kytkeytyvät ensisijaisesti myöhemmin toteutettaviin kilpailutuksiin eikä itse kuljetusjärjestelmäpäätökseen. [57]

Jätelain mukaan kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuljetuspalvelut kilpailutetaan keskitetysti. [57] Käytännössä kilpailutusten valmistelusta ja toteuttamisesta vastaisi kunnan jätehuollon palvelutehtäviä hoitava jätelaitos Kiertokaari Oy.

Alustavan kilpailutussuunnitelman (liite 5) mukaan kuljetusten kilpailutuksessa hyödynnettäisiin markkinavuoropuhelua, sopimuskaudet määriteltäisiin investointien kannalta riittävän pitkiksi ja urakka-alueet muodostettaisiin siten, että erikokoisilla yrityksillä olisi mahdollisuus osallistua tarjouskilpailuihin. Lisäksi kilpailutuksissa pyrittäisiin ehkäisemään markkinoiden liiallista keskittymistä. Sekajätteen kuljetuksia pyrittäisiin yhteensovittamaan bio- ja pakkausjätteiden kuljetusten kanssa kuljetusten tehokkuuden ja ympäristöhyötyjen parantamiseksi.

[55] HE 40/2021 s. 49
[56] Jätelaki 646/2011, 36 §
[57] KHO:2016:20

Kiertokaaren alustava suunnitelma vastaa pääpiirteissään Ympäristöministeriön julkaisemia kunnan jätteenkuljetusten kilpailutusta koskevia hyviä käytäntöjä. Kilpailun säilymisen kannalta keskeisiä tekijöitä ovat markkinavuoropuhelu, urakoiden jakaminen osiin, erikokoisten yritysten osallistumismahdollisuuksien turvaaminen ja yritysten investointeja tukevat sopimuskaudet. [58]

Toimintaedellytysten jatkuvuus

Kyselyyn vastanneet kuljetusyritykset arvioivat kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen siirtymisen heikentävän toimintaedellytyksiään erityisesti kilpailutuksiin liittyvän epävarmuuden vuoksi. Vastauksissa korostuivat huoli työn jatkuvuudesta, henkilöstön saatavuudesta ja alan houkuttelevuudesta.

Jätelain valmisteluaineistossa on arvioitu kilpailutusten voivan lisätä yritystoiminnan lyhytjänteisyyttä, koska varmuutta urakoiden saamisesta tai niiden jatkumisesta seuraavalla kilpailutuskaudella ei ole. Erityisesti pienillä yrityksillä voi olla vaikeuksia korvata menetettyä urakkaa riittävän nopeasti. [59]

Toisaalta kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta koskevaa päätöstä ei ole pysyvä ratkaisu. Jätelain mukaan jätehuoltoviranomaisen on seurattava kuljetusjärjestelmän edellytysten täyttymistä ja tarvittaessa otettava kuljetusjärjestelmää koskeva asia uudelleen käsiteltäväksi.[60] Kuljetusjärjestelmää koskevan päätöksen voimassaolo riippuu siten siitä, täyttyvätkö laissa säädetyt edellytykset myös tulevaisuudessa. Kunnan järjestämästä jätteenkuljetuksesta tehtyä päätöstä ei ole jätelaissa sidottu vastaavaan säännölliseen edellytysten tarkasteluun.

Tarkastelun perusteella kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa epävarmuus liittyy ensisijaisesti kilpailutusten lopputulokseen ja urakoiden määräaikaisuuteen. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuljetusyritysten toiminta perustuu jatkuviin asiakassuhteisiin, mutta kuljetusjärjestelmän jatkuvuus riippuu jätelain mukaisten edellytysten täyttymisestä.

6.3. Vaikutukset viranomaisiin

Jätehuollon rekisterien ylläpito

Jätelain mukaan jätteen kuljettajan on vähintään neljännesvuosittain toimitettava kunnan jätehuoltoviranomaiselle ajantasaiset tiedot kiinteistöistä, joilta jätettä on noudettu, sekä jäteastioiden tyhjennyskerroista kiinteistöittäin ja jätelajeittain.[61] Jätehuoltoviranomainen merkitsee ilmoitetut tiedot jätelain mukaiseen rekisteriin. Tietojen toimittaminen on jätteen kuljettajalle lakisääteinen velvollisuus.

Jätelain valmisteluaineistossa on arvioitu, että kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen keskeiseksi ongelmaksi on tunnistettu jätteenkuljetusten seurannan ja valvonnan vaikeus ja työläys verrattuna kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen sekä kuntien rajalliset viranomaisresurssit tehtävän hoitamiseen. Valmisteluaineiston mukaan jätehuoltoviranomaiset eivät kaikilla alueilla ole

[58] Ympäristöministeriö 2022
[59] HE 40/2021, s. 48
[60] Jätelaki 646/2011, 37 § 3 momentti
[61] Jätelaki 646/2011, 39 §, Jäteasetus 978/2012, 42 §

saaneet jätelain mukaisia tietoja asianmukaisesti, mikä on vaikeuttanut jätteenkuljetusten seurantaa ja valvontaa.[62]

Jätehuoltoviranomaisen kokemuksen mukaan kuljetusrekisterin ylläpito edellyttää nykyisessä järjestelmässä jatkuvaa seurantaa ja tietojen käsittelyä. Jätteen kuljettajien toimittamat tiedot ovat usein myöhässä, hyvin eritasoisia ja tietojen paikkaansa pitävyydessä on puutteita. Rekisterin ylläpitoon käytettävät resurssit vähentävät jätehuoltoviranomaisen mahdollisuuksia kohdentaa työaikaa muihin tehtäviin.

Jätehuoltoviranomainen ylläpitää kuljetusrekisteriä myös kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa. Tiedot toimitetaan kuitenkin keskitetysti ja yhtenäisessä muodossa kunnan jäteyhtiön kautta. Lisäksi rekisteriin voidaan yhdistää bio- ja pakkausjätteitä erilliskeräystä koskevat tiedot, jotka jäteyhtiö toimittaa jo nykyisellään jätehuoltoviranomaiselle. Tämä vähentää tietojen keräämiseen ja käsittelyyn liittyvää hallinnollista työtä sekä mahdollistaa sujuvan kiinteistön jätehuollon kokonaisuuden tarkastelun.

Oikeuskäytännössä on kuitenkin todettu, että viranomaisvalvonnan hankaluus tai valvontarekisterin keskeneräisyys eivät yksinään tee jätteenkuljetusjärjestelmäpäätöksen vaikutuksista kielteisiä, mikäli järjestelmän kokonaisvaikutukset ovat muutoin myönteisiä.[63] Pelkästään rekisterin ylläpitoon liittyvät haasteet eivät siis ole oikeuskäytännön perusteella ratkaiseva peruste kuljetusjärjestelmän valinnalle

Tarkastelun perusteella kuljetusrekisterin ylläpito on kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätehuoltoviranomaiselle työläämpää kuin kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa.

Jätehuoltoon liittymättömien seuranta

Jätehuoltoviranomainen on viime vuosina seurannut sekajätehuoltoon liittymättömiä kiinteistöjä pääasiassa viranomaiselle tulleiden ilmoitusten perusteella. Viranomainen ei ole toteuttanut säännöllisesti liittymättömien kiinteistöjen seurantaprojekteja.

Sekajätehuoltoon liittymättömien kiinteistöjen valvonta edellyttää nykyisin useita viranomaisvaiheita. Jätehuoltoviranomainen kehottaa kiinteistön haltijaa liittymään järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Jos kiinteistön haltija ei määräajassa korjaa tilannetta, asia siirretään ympäristönsuojeluviranomaiselle. Tämän jälkeen ympäristönsuojeluviranomainen voi kehottaa kiinteistön haltijaa liittymään jätteenkuljetukseen ja tarvittaessa edetä hallinnollisiin pakkokeinoihin, kuten uhkasakon asettamiseen. Prosessi edellyttää sekä jätehuolto- että ympäristönsuojeluviranomaisen toimenpiteitä ja sisältää useita käsittelyvaiheita ennen kuin kiinteistö saadaan järjestetyn jätehuollon piiriin.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kiinteistö voidaan liittää kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen osana kunnan jätelain mukaista järjestämisvastuuta. Jätehuoltoviranomainen varaa ensin kiinteistön haltijalle mahdollisuuden liittyä jätteenkuljetukseen oma-aloitteisesti. Jos kiinteistö ei määräajassa liity jätehuoltoon eikä esitä hyväksyttävää selvitystä tilanteesta, jätehuoltoviranomainen

[62] HE 40/2021, s. 21
[63] KHO 3566/2018, KHO 3567/2018

voi liittää kiinteistön kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen. Tämän jälkeen kunnallinen jäteyhtiö toimittaa kiinteistölle jäteastian sekä aloittaa jätehuoltomääräysten mukaiset tyhjennykset ja laskutuksen. Vastaavaa menettelyä on käytetty alueella biojätteen erilliskeräysvelvollisuuden seurannassa.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätehuoltoviranomaisella ei ole mahdollisuutta liittää jätehuollon ulkopuolelle jäänyttä kiinteistöä suoraan järjestettyyn jätehuoltoon. Kiinteistön liittäminen jätehuollon piiriin voi edellyttää ympäristönsuojeluviranomaisen valvontaprosessia ja hallinnollisten pakkokeinojen käyttöä. Lisäksi bio- ja sekajätteen liittymisvelvollisuuden seuranta perustuu erilaisiin menettelyihin, mikä lisää viranomaistyötä ja vaikeuttaa seurannan toteuttamista yhtenäisenä prosessina.

Lisäksi kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kiinteistön liittäminen jätehuollon piiriin ei välttämättä johda pysyvään lopputulokseen. Kiinteistön haltija voi myöhemmin päättää jätteenkuljetussopimuksen, eikä tieto sopimuksen päättymisestä välity välttämättä jätehuoltoviranomaiselle. Tällöin aiemmat valvontatoimenpiteet eivät johda siihen, että kiinteistö pysyy pitkäaikaisesti järjestetyn jätehuollon piirissä.

Tarkastelun perusteella kiinteistöjen saattaminen järjestetyn jätehuollon piiriin edellyttää enemmän viranomaistoimenpiteitä kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuin kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa. Tämä vaikeuttaa liittymisvelvollisuuden seurantaa ja valvontaa.

Ympäristönsuojeluviranomaisen toiminta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on jätelain mukainen valvontaviranomainen.[64]

Hailuodon, Kempeleen, Lumijoen ja Oulun kuntien ympäristönsuojeluviranomaisen, Oulun seudun ympäristötoimen, näkemyksen mukaan jätehuollon toimivuuden kannalta keskeistä on, että kaikki jätehuoltovelvolliset kiinteistöt kuuluvat järjestettyyn jätehuoltoon ja että käytössä olevat jäteastiat sekä tyhjennysvälit vastaavat kiinteistöjen tarpeita. Lisäksi ympäristötoimi pitää tärkeänä toimivia ja helposti saavutettavia yhteydenpitokanavia, jotta jätehuoltoon liittyvät muutokset ja ongelmatilanteet voidaan hoitaa sujuvasti.

Ympäristötoimen esiin tuomat yhteydenotot ja valitukset liittyvät pääosin jätehuoltovelvoitteiden toteutumiseen, kuten kiinteistöjen liittymiseen järjestettyyn jätehuoltoon, jäteastioiden riittävyyteen ja jätteiden epäasianmukaiseen käsittelyyn. Havaittujen ongelmien ei voida katsoa johtuvan yksistään käytössä olevasta jätteenkuljetusjärjestelmästä, vaan vastaavia tilanteita voi esiintyä riippumatta siitä, järjestetäänkö kuljetus kunnan vai kiinteistön haltijan järjestämänä.

Tarkastelun perusteella ympäristönsuojeluviranomaisen havaitsemat ongelmat liittyvät pääosin jätehuoltovelvoitteiden toteutumiseen eivätkä yksinomaan jätteenkuljetusjärjestelmään. Jätteenkuljetusjärjestelmällä voi kuitenkin olla välillisesti vaikutusta ympäristönsuojeluviranomaisen toimintaan jätehuoltovelvoitteiden toteutumisen seurannan ja valvonnan kautta.

[64] Jätelaki 646/2011, 24 §

6.4. Kokonaisarviointi kuljetusjärjestelmän vaikutuksista

Jätelain mukainen arviointi kohdistuu kuljetusjärjestelmän vaikutuksiin kokonaisuutena. Tarkastelun perusteella sekä kiinteistön haltijan järjestämään että kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen liittyy kotitalouksien, yritysten ja viranomaisten näkökulmasta sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia. Vaikutukset kohdistuvat eri tavoin yksittäisiin kiinteistön haltijoihin, kuljetusyrityksiin ja viranomaisiin, minkä vuoksi kokonaisarvioinnissa vaikutuksia on tarkasteltava useasta näkökulmasta.

Kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen vahvuutena voidaan pitää asiakkaan mahdollisuutta valita kuljetusyritys ja kilpailuttaa palvelu. Osa asukkaista pitää tätä tärkeänä periaatteellisena oikeutena, vaikka kyselyaineiston perusteella kilpailuttaminen ja palveluntarjoajan vaihtaminen ovat käytännössä melko harvinaista. Toisaalta tarkastelu osoittaa, että valinnanmahdollisuudet eivät toteudu yhdenvertaisesti koko toimialueella.

Nykyinen järjestelmä toimii monilta osin hyvin niiden kiinteistöjen osalta, jotka ovat järjestetyn jätehuollon piirissä. Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen vahvuudet liittyvät palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen ja yhtenäisiin toimintaperiaatteisiin koko toimialueella. Järjestelmä mahdollistaa jätehuoltopalveluiden tarjoamisen samoin perustein kaikille asiakkaille asuinpaikasta riippumatta sekä luo edellytyksiä palveluiden kehittämiselle alueellisten tarpeiden mukaisesti.

Tarkastelualueella kehittämistarpeita ovat palveluiden saavutettavuuden parantaminen erityisesti haja-asutusalueilla, kierrätysasteen nostaminen valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti sekä liittymisasteen parantaminen niillä alueilla, joilla jätehuoltoon liittyminen on vähäistä. Asukkaiden näkökulmasta nämä kehittämistarpeet liittyvät ennen sujuvaan asiointiin sekä mahdollisuuksiin lajitella jätteitä asuinpaikasta riippumatta.

Yritysvaikutusten osalta tarkastelu osoittaa, että kuljetusjärjestelmän muutoksella on vaikutuksia yksittäisiin yrityksiin. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus tukee nykyisten markkina-asemien ja asiakassuhteiden säilymistä. Selvityksen perusteella asiakkuudet ovat kuitenkin paikoin keskittyneet yhdelle tai muutamalle toimijalle, minkä vuoksi järjestelmä ei kaikilla alueilla edistä kilpailun toimivuutta.

Kilpailun edellytysten voidaan arvioida säilyvän myös kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa. Kuljetusjärjestelmän muuttuessa kilpailu ei poistuisi, vaan kuljetuspalveluiden tilaaja vaihtuisi kiinteistön haltijasta kuntaan tai sen lukuun toimivaan jäteyhtiöön. Yritykset kilpailisivat edelleen kuljetuspalveluiden tuottamisesta tarjouskilpailujen kautta. Kilpailun toimivuuteen vaikuttavat erityisesti kilpailutusten toteutustapa sekä erikokoisten yritysten mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin. Nykytilanteeseen verrattuna kilpailu voisi vahvistua erityisesti niillä alueilla, joilla kuljetuspalveluja toteuttaa tällä hetkellä käytännössä vain yksi tai muutama yritys.

Kuljetusjärjestelmän muutos voisi heikentää joidenkin nykyisten toimijoiden asemaa, mutta samalla se mahdollistaisi markkinoille pääsyn myös sellaisille yrityksille, joilla ei nykytilanteessa ole tosiasiallisia mahdollisuuksia kilpailla asiakkuuksista. Jätelain mukaisessa arvioinnissa tarkastelun kohteena eivät ole yksittäisten yritysten markkina-asemat vaan kuljetusjärjestelmän vaikutukset kilpailun toimivuuteen ja yritysten toimintaedellytyksiin kokonaisuutena.

Viranomaisten näkökulmasta tarkastelu osoittaa, että kuljetusrekisterin ylläpito, liittymisvelvollisuuden seuranta sekä jätehuoltomääräysten ja muiden jätehuoltovelvoitteiden seuranta ovat kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa hallinnollisesti raskaampia kuin kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa.

Vaikka hallinnollinen työmäärä ei yksin ratkaise kuljetusjärjestelmäpäätöstä, sillä on merkitystä arvioitaessa järjestelmän toimivuutta kokonaisuutena. Viranomaisen mahdollisuudet ylläpitää ajantasaista tietoa jätehuoltoon liittymisestä ja seurata velvoitteiden toteutumista vaikuttavat myös siihen, kuinka tehokkaasti jätehuollon yhdenvertaisuutta, palvelutasoa ja lainsäädännön tavoitteiden toteutumista voidaan edistää koko toimialueella.

Jätelain mukainen arviointi kohdistuu kuljetusjärjestelmän vaikutuksiin kokonaisuutena. Tarkastelun perusteella kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen vaikutuksia ei voida pitää jätelain 37 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla kokonaisuutena myönteisinä, kun vaikutuksia tarkastellaan kotitalouksien, yritysten ja viranomaisten toiminnan sekä koko toimialueen jätehuoltojärjestelmän toimivuuden näkökulmasta.

7. Yhteenveto jätelain edellytysten täyttymisestä

Edellytys 1	Alueella on tarjolla yksityisiä jätteenkuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

Palveluiden saatavuus

- Sekajätteen kuljetuspalveluita on tarjolla kaikissa tarkastelualueen kunnissa.
- Asiakkuuksien jakautumisessa on merkittäviä alueellisia eroja:
    - taajamissa toimii useita yrityksiä,
    - harvemmin asutuilla alueilla palvelut ovat usein yhden tai muutaman yrityksen varassa.
- Erityisesti Hailuodossa, Lumijoella, Iissä ja osin Oulun alueella asiakkuudet ovat keskittyneet.

Palveluiden luotettavuus

- Sekajäteastian tyhjennykset toimivat kyselyiden perusteella pääsääntöisesti hyvin.
- Jätehuoltoviranomaisen saamien reklamaatioiden määrä on vähäinen.
- Sekajätteen kuljetuksissa ei havaittu laaja-alaisia tai toistuvia häiriöitä.

Hintojen kohtuullisuus ja syrjimättömyys

- Jätehuoltoviranomainen ei saanut kuljetusyrityksiltä riittävästi pyydettyjä asiakas- ja hintatietoja arvioinnin tekemiseksi.
- Aineiston perusteella ei voida luotettavasti arvioida, määräytyvätkö jätemaksut samankaltaisille asiakkaille yhdenmukaisin perustein, esiintyykö hinnoissa perusteettomia alueellisia tai asiakasryhmäkohtaisia eroja tai vaikuttaako asiakkuuksien keskittyminen hintatasoon.

Edellytys täyttyy palveluiden saatavuuden ja luotettavuuden osalta. Kohtuullisten ja syrjimättömien ehtojen toteutumista ei voida arvioida luotettavasti. Tämän vuoksi edellytyksen täyttymistä kokonaisuudessaan ei voida todeta.

Edellytys 2	Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Jätehuollon yleinen toimivuus

- Sekajätehuollon liittymisaste vaihtelee alueittain merkittävästi (34–84 %).
- Osa kiinteistöistä jää järjestetyn jätehuollon ulkopuolelle.
- Kaikissa kunnissa havaittiin jätehuoltomääräysten vastaisia tyhjennysvälejä.
- Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus rajoittaa jätevirtojen seurantaa tiedon hajanaisuuden vuoksi.
- Käytettävissä olevan aineiston perusteella ei voida yksiselitteisesti todeta, että kuljetusjärjestelmällä olisi vaikutusta häiriötilanteiden toimintavarmuuteen.

Jätehuollon alueellinen kehittäminen

- Sekajäte kerätään alueella pääasiassa kiinteistökohtaisilla jäteastioilla. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus ei edistä mahdollisuuksia kehittää alueen jätehuoltoa kokonaisuutena ja rajoittaa asukkaalle tarjottavia palveluratkaisuja.
- Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus ei tue jätelain mukaista erilliskeräyksen lisäämistä ja kierrätystavoitteiden saavuttamista.
- Bio- ja pakkausjätehuollon sekä sekajätehuollon kuuluminen eri kuljetusjärjestelmiin, ns. kaksoisjärjestelmä, vaikeuttaa jätehuollon kokonaisuuden ja yhteisiin keräysratkaisuihin perustuvien palveluiden kehittämistä.
- Jätehuollon palveluiden järjestäminen yhtenäisesti ja yhden toimijan kautta on mahdollista vain, jos sekajätteen kuljetus kuuluu kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen.
- Kotitalouksien jätehuollon painopiste on siirtymässä pelkästä sekajätteen keräyksestä kohti useiden eri jätejakeiden erilliskeräystä. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus heikentää mahdollisuuksia vastata tähän muutokseen.
- Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus rajoittaa kunnan mahdollisuuksia hyödyntää jätemaksuja jätelain tavoitteita edistävänä ohjauskeinona.

Ympäristö- ja terveysvaikutukset

- Kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen ei arvioida aiheuttavan vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.
- Kunnan järjestämä jätteenkuljetus mahdollistaa kuljetusten tehokkaamman kokonaisoptimoinnin ja sitä kautta liikennesuoritteiden ja päästöjen vähentämisen.

Edellytys ei täyty kokonaisuudessaan. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus ei edistä jätehuollon yleistä toimivuutta eikä tue jätehuollon alueellista kehittämistä. Sen ei kuitenkaan arvioida aiheuttavan vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Edellytys 3	Kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetusjärjestelmän vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Vaikutukset kotitalouksiin

- Jätehuollon kustannukset ovat tärkeä tekijä kotitalouksille. Käytettävissä olevan aineiston perusteella ei voida tehdä yksiselitteisiä johtopäätöksiä kuljetusjärjestelmien välisistä kustannuseroista.
- Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa maksut ovat läpinäkyvämpiä ja määräytyvät yhdenmukaisin perustein.
- Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus mahdollistaa kotitaloudelle kuljetusyrityksen valinnan ja palvelun kilpailuttamisen. Valintamahdollisuutta käytetään kuitenkin melko harvoin, ja sen toteutuminen vaihtelee alueittain.
- Alueella on tunnistettu tarve uusille ja nykyistä monipuolisemmille jätehuoltopalveluille. Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen arvioidaan tarjoavan paremmat edellytykset palvelujen kehittämiseen ja alueellisten tarpeiden huomioimiseen.

Vaikutukset yrityksiin

- Vaikutukset kohdistuvat yrityksiin eri tavoin riippuen niiden koosta, markkina-asemasta ja liiketoimintarakenteesta. Haitallisten vaikutusten on arvioitu kohdistuvan erityisesti haja-asutusalueilla toimiviin pieniin kuljetusyrityksiin.
- Kuljetuspalveluiden tarve säilyy kuljetusjärjestelmästä riippumatta. Kuljetusjärjestelmän vaikutusta työpaikkojen kokonaismäärään ei voida luotettavasti arvioida.
- Kilpailu säilyy kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa, mutta se kohdistuu yksittäisten asiakkuuksien sijaan alueellisiin kuljetusurakoihin.
- Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen vaikutukset yritysten toimintaan riippuvat merkittävästi kilpailutusten toteutustavasta. Jätelaissa on pyritty turvaamaan erikokoisten yritysten mahdollisuudet osallistua kilpailutuksiin.
- Kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen jatkuvuus riippuu jätelain mukaisten edellytysten täyttymisestä.

Vaikutukset viranomaisiin

- Kuljetusrekisterin ylläpito on kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa hallinnollisesti raskaampaa.
- Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa tiedot saadaan keskitetysti ja yhtenäisessä muodossa.
- Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kiinteistöt voidaan liittää jätehuoltoon suoraviivaisemmin.

Edellytys ei täyty. Kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen vaikutuksia ei voida pitää kokonaisuutena myönteisinä.

8. Lähteet

Ahosola, A. 2018. *Jätteenkuljetusjärjestelmien vertailu Uudenkaupungin alueella*. Opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu. Theseus. Saatavilla: https://www.theseus.fi/items/cbcfeb7d-ce94-4198-845d-cb433215c0e6

Digi- ja väestötietovirasto. 2026. *Rakennus- ja huoneistorekisteri (RHR)*. Viranomaiskäyttöön luovutettu aineisto. Oulun seudun jätehuoltoviranomaisen käytössä.

Eduskunta. Hallituksen esitys HE 40/2021 vp eduskunnalle laeiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Saatavilla: https://www.eduskunta.fi/asiat-ja-aanestykset/valtiopaivaasiat/asiakirjat/edktunnus/EDK-2021-AK-361727

Huoltovarmuuskeskus. 2021. *Opas jätehuoltotoimijalle häiriötilanteisiin varautumiseen*. Jätealan huoltovarmuustoimikunta. Saatavilla: https://www.huoltovarmuuskeskus.fi/files/26051c103772dccc45da83ca94b3bd63106ac526/varautusmisopas-ja-tehuoltotoimijoille-2021.pdf

Jätelaki 646/2011. Finlex. Saatavilla: https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saadoskokoelma/2011/646

Kiinteistöliitto. 2026. *Indeksitalo 2026.* Saatavilla osoitteessa: https://www.kiinteistoliitto.fi/palvelut/tutkimus/saannolliset/indeksitalo/.

Korkein hallinto-oikeus. *KHO:2016:19. Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisu.* Saatavilla: https://www.finlex.fi/fi/oikeuskaytanto/korkein-hallinto-oikeus/ennakkopaatokset/2016/19

Korkein hallinto-oikeus. *KHO:2016:20*. Ennakkopäätös 18.2.2016. Finlex. Saatavilla: https://www.finlex.fi/fi/oikeuskaytanto/korkein-hallinto-oikeus/ennakkopaatokset/2016/20

Korkein hallinto-oikeus. *KHO:2018:34. Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisu.* Saatavilla: https://www.finlex.fi/fi/oikeuskaytanto/korkein-hallinto-oikeus/ennakkopaatokset/2018/34

Korkein hallinto-oikeus. *KHO 23.7.2018/3566.* Muut julkaistut päätökset. Finlex. Saatavilla: https://www.finlex.fi/fi/oikeuskaytanto/korkein-hallinto-oikeus/muut-paatokset/2018/3566

Korkein hallinto-oikeus. 2018. *KHO 23.7.2018/3567*. Muut julkaistut päätökset. Finlex. Saatavilla: https://www.finlex.fi/fi/oikeuskaytanto/korkein-hallinto-oikeus/muut-paatokset/2018/3567

Maanmittauslaitos. 2026. *Tilastot: Pinta-alat kunnittain 1.1.2025.* Viitattu 7.10.2026. Saatavilla: https://www.maanmittauslaitos.fi/tietoa-maanmittauslaitoksesta/organisaatio/tilastot

Maanmittauslaitos 2026. *Paikkatietoikkuna: Taajamat-aineisto*. Saatavilla: https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/?zoomLevel=5&coord=442351.0124791179_7224950.6268532835&mapLayers=801+100+default,4204+69+taajamat

Oulun seudun jätehuoltoviranomainen. 2023. *Oulun seudun jätehuoltomääräykset*. Saatavilla: https://www.ouka.fi/media/6715/download

Ramboll, 2008. Oulun Jätehuolto, Oulun seudun jätteenkuljetusyrittäjät: *Järjestetyn jätteenkuljetuksen vaihtoehtojen vertailu.* Ei saatavilla verkossa.

Salmenperä, H., Kauppila, J., Kautto, P., Sahimaa, O., Dahlbo, H., Kaitazis, N., Autio, I., Niskanen, A., Kemppi, J., Papineschi, J., von Eye, M., Durrant, C. & Tomes, T. 2019. Yhdyskuntajätteen kierrätyksen lisääminen Suomessa - toimenpiteet ja niiden vaikutukset. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 15/2019. Valtioneuvoston kanslia. Saatavilla: https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-644-7

Suomen ympäristökeskus (SYKE). Kaupunki-maaseutu-luokitus. Ympäristöhallinnon verkkopalvelu. Saatavilla: https://www.ymparisto.fi/fi/rakennettu-ymparisto/kaupunkiseudut-ja-kaupungistuminen/kaupunki-maaseutuluokitus

Suomen ympäristökeskus. 2025. Yhdyskuntajätteen määrä on kääntynyt laskuun. Ympäristö.fi. Saatavilla: https://www.ymparisto.fi/fi/ymparistön-tila/kiertotalous/jatteet-ja-kierratys

Suomen Yrittäjät. 2022. *Yritysvaikutusten arvioinnin käsikirja.* Suomen Yrittäjät. Saatavilla: https://www.yrittajat.fi/app/uploads/public/2022/01/Yritysvaikutusten-arvioinnin-kasikirja.pdf

Tilastokeskus. 2026. *Väestö 31.12*. muuttujina Vuosi, Alue, Kaupunki-maaseutu-luokitus, Sukupuoli, Ikä ja Tiedot. StatFin-tietokanta. Viitattu 7.10.2026. Saatavilla: https://statfin.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vaerak/11s3.px/

VATT. 2010. *Jätekuljetuksen sopimusmallien yritysvaikutukset*. VATT Valmisteluraportit 1/2010. Saatavilla: https://www.doria.fi/handle/10024/148814

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT. 2021. HE 40/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (Eduskunnan talousvaliokunnalle). Asiantuntijalausunto 12.5.2021. Saatavilla: https://vatt.fi/-/vatt-asiantuntijalausunto-hallituksen-esityksesta-eduskunnalle-jatelain-muuttamisesta-eduskunnan-talousvaliokunnalle

Ympäristöministeriö. 2022. *Hyvät käytännöt kunnan jätteenkuljetusten kilpailutuksessa*. Helsinki: Ympäristöministeriö. Saatavilla: https://ym.fi/documents/1410903/122689634/Hyvät+k%C3%A4yt%C3%A4nn%C3%B6t+kunnan+j%C3%A4tteenkuljetusten+kilpailutuksessa.pdf.

Ympäristöministeriö 2025. *Kiertotalouslakityöryhmän mietintö*. Valtioneuvoston julkaisuarkisto Valto. Saatavilla: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/178de39d-7fe3-40bd-b7f9-7b9ade03c1a5/content